الخو
٢٤

ي
١٢٤٨

معاً آمنه

ارام وصبر وعقل وصلاح وجمال

هو الله

(نومرو ٥٤٥٤)
٢٦

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kısm | Hacı Mahmud Ef.
Yeni Kayıt No | 5454
Eski Kayıt No |

مجموع اللغة فى هذا
الكتاب
١٤٠١

اون طقوزنجى قطعه كه دېدن هوا ردى هم وفى
يكساندر ٧٧ لغت ٤٢ لغت كه كلدكده كهفه
شاهيكى نصف اولور فرق اوچنجى لغت كاشانه در
اكا كلدكن ٧٠٠ لغت ماقبلى ٧٠٠ لغت مابعيدى در
مجموعى ١٤٠٠ لغت دركاشانه ايله ١٤٠١
لغت اولور غفلت اولنميه

HACI MAHMUD EFENDİ
BEŞİKTAŞ
Vakıf Kütüphanesi

T.C.
İs. Süleymaniye Kütüphanesi
1923

٥٤٥٤

وهذا البحر بحر الهزج يستعمل مثمنا ومسدسا ومربعا وسالما ومجزوا ومشطورا اصله مفاعيلن ثمان مرات وبيته ما اورده
الجامي قدس الله تعالى سره العزيز جو روبت هر كرم نفسي بخاطر در نمي آيد مرا خود جز تو در خاطر كسي ديكر نمي آيد وتقطيعه
جو روبت هر مفاعيلن الى اخر البيت وهذا مثمن وسالم والمسدس من هذا البحر مفاعيلن ستا يسمى مجزوا لكن عروضه محذوف
وضربه محذوف وهذه القطعة من هذا البيت وبيته على ما اورده مولانا جامي چنين كه افتاده دور از جان خويشم
چه كويم زين ام حيران خويشم تسمى هذه القطعة بحر الهزج المسدس مجزوا ومحذوفا والمربع مفاعيلن اربعا يسمى مشطورا
وبيته بقد سروي كل اندامي خوش وقتي كه بجاي

بجمع اركان علم العروض

اول الكتاب من بحر الهزج المجزو المحذوف
اصله مفاعيلن ثمان مرات وبيت
الدائره مفاعيلن مفاعيلن فعولن مرتين

بنام خالق وحي وتوانا
قديم وقادر وبينا ودانا
ثنا وحمد وشكر بي نهايه
سپاس ومنت بي حد وغايه
انكا كيم واراندوب بو كائناتي
بتردي جسم مماتي هم حياتي
بوغيكن اول ذيدي وار اولدي عالم

حمد حاء مهمله نك فتحيله ودال مهمله نك سكونيله
ثنا وبهايت [illegible]
معنى الحمد [illegible] بالتركى وهو الماد [illegible]
قول دال على [illegible] الشيء وعند اهل الله الفضل [illegible]
وبين مولانك التقيد [illegible] في الزمان والمكان

حمد محله اعم لانه يكون لمقابلة النعمة وغيرها
مدح محله اخص لانه يكون لمقابلة النعمة فيها هو الثنا باللسان على الجميل الاختياري قصدا
شكر محله اخص لانه يكون على النعمة بعدها هو الثنا على المحسن بذكر احسانه
ثنا محله اعم لانه يكون على النعمة وعلى غير النعمة وقبلها هو الثنا باللسان فعل يشعر بتعظيمه

الباء للاستعانة والظرف لغو متعلق بابتدا كنم مؤخرا للحصر والتقدير
بنام خالق الى اخره ابتدا كنم [illegible] الكشاف [illegible] البيضاوي
[illegible] الى الفعل لا يتم بالمتعدد [illegible] والظرف مستقر حال من ضمير كنم [illegible]
الكشاف [illegible] التعظيم والتقدير بنام خالق ابتدا كنم [illegible] وقيل ونام فيه زائدة تقديره بخالق [illegible] ابتدا
كنم معناه بعون خالق تعالى وتوفيقه وبركته ابتدا كنم على حذف المضاف

قال ابن عباس رضي خلق الله ادم عليه السلام من ثاليم الدنيا فراسه من تراب الكعبة وصدره من تراب الرهنا وظهره وبطنه
من تراب الهند ويديه من تراب المشرق ورجليه من تراب المغرب كذا في الاخبار
فان قيل ان النبي صلى الله تعالى عليه وسلم معصوم ومغفور ما تقدم وما تاخر فما الحاجة الى الدعاء بالمغفرة قلت الصلاة ههنا في الدعاء
برفع الدرجات مجازا [illegible] والسلام عطف فان قلت فعلى هذا يلزم ان يكون الال والاصحاب معصوما ومغفورا قلت المقصود
الاخرى ويراد بها معنى الحقيقي الصلاة اربعة اوجه الصلوة المعروفة التي فيها الركوع والسجود والصلاة من الله
الترحم كقوله تعالى اولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة اي ترحم والصلاة الدعاء كقوله تعالى ان صلاتك سكن لهم اي دعاؤك سكون لهم
وتثبيت لهم وصلاة الملائكة للمسلمين استغفار لهم والصلاة الدين كقوله تعالى يا شعيب اصلاتك تامرك اي دينك
ومعنى الصلاة على النبي عظمه في الدنيا باعلاء ذكره واظهار دعوته وابقاء شريعته وفي الاخرة شفعته لامته وضعف اجره ومثوبته
سلام على اربعة اوجه السلام الله تعالى كقوله تعالى السلام المؤمن المهيمن والسلام السلامة كقوله تعالى لهم دار السلام عند ربهم اي دار السلامة
وهي الجنة والسلام التسليم يقال سلمت عليه سلاما اي تسليما

هم آندى قدرتيله خاك آدم
آنوك نسلندن آندى انبياي
خصوصا كم حبيبي مصطفايي
صلاتيله سلام اول شاهه دائم
كه آنكله دين اسلام اولدى قائم
دخي اصحاب وآلينه كه بونلر
آنوك شرعنه اولدیلر مسخر
پس آندن صكره بل مرحوم ومغفور
خداي اول كمالاتيله مشهور
كه والدر بو محتاج وكدايه
اوله روحنه رحمت بي نهايه

خداي اي كامل العلم كالرباني وقال في تفسير الغريب في قوله تعالى ربانيون
كاملوا العلم قال محمد بن الحنفية حين مات ابن عباس رض اليوم مات رباني
هذه الامة وقيل للفقهاء الربانيون لانهم يربون العلم اي يقومون به
وقال ابو عمر عن ثعلب العرب تقول رجل رباني وربي اذا كان
عالما عاملا معلما كذا في تفسير الغريب

قيامت كوننده اول برصفا دلو [illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

خدا تکریدر توانکر بعنی یاربی
ایشانی بوبیری ایدیجی کازقریابی

بزرک اولو پیمبر ورخبر پیجی
فرشته در سروش اوکدن کیری

ستاره الدز وخورشید کونش
زمین یر آسمان کوک ماه در آی

تحفه حابک اولیدر

الحفة اللطف والبر والتحفة ديه

دخی معصوم ایکن جهد بله مرحوم
اوقتمشدی لغتلر باکه منظوم

اوقیدم اولا تحفه حاجی
معطر اولدی انکله جان مشام

دخی منظوم اوقتدی چوق لغاتی
ایچردی طبعمه آب حیاتی

شعور بمه اولدم لغت علمنده ماهر
لغت کیم بلمسم اولندی نادر

کداده ساله اولدقده خدایی
ایدوب رحلت قودی دار فنایی

بجا که اولدی لغت علمی مسخر

التحفة بالضم والفتح ما اتحفت الرجل من البر واللطف وتحفه حسام ... تحفه حسام ...

مشام بر ... من شم ... شام اصله مشمم ... حکت ... بالتخفيف للوزن

رسم لغتده بر قوج معنایه کلور نشان یری
واخبار روا مثال ایتمک وبنیاد ایتمک
واثر یقال رسم الدار ما کان من اثارها
لاصقا بالارض صح

مراد المصنف کانه قال لغته کدا ...
ای قد بلغت عشر سنین مات ای قال
لمخلص اسمه خدائی ومخلص لغته شاهدی
یعنی شاهدی ابن خدائی عفی عنهما

لغت نصاب الصبیان

اله است الله ورحمن خدائی
دلیلست وهادی اوکور رهنمائی
بشیراست منذر محمد نبی
خلیفه جهار ندای نیک رای

لغت تحفة الصبیان

اله رازق الله فرد غفور
خدا وحاکم داور سپاس دار شکور
نبی رسول دپیمبر نبی چو فرمانست
سما رفیع فلک کر آسمان سپهر دور
زحل عطارد و مریخ ومشتری زهره
ستارکان رونده شعاع پر نور

ن علم

التصوف الوقوف مع الاداب الشرعية ظاهرا فيرى حكمها من الظاهر في الباطن وباطنا فيرى حكمها من الباطن في الظاهر فيحصل للمتادب بالحكمين كمال سعد سلمه الله

نه علمه بلسم اولدي ميسر
خصوصا علم ربانيه كه سلطان
جلال الدين ديمشدر منغرقان
كتاب مثنوي كم قوت جاندر
ضيا ونور چشم عاشقاندر
بكا كشف اولدي بي تعليم استاد
آنكله اين رمز عشاقه ارشاد
يقين بلدم كه بر لوزشته معصوم
لغتلر اوقيه وزنيله منظوم
اكا هر علم آولور البته آسان
اولور عالمده بر مرد سخندان

فائدة اسم المفعول والصفة التركيبي ان اسم الفاعل اذا اضيف الى المفعول يحذف علامة اسم الفاعل وهي نده ويقدم مفعوله عليه ويسمى وصفا تركيبيا مثل فرمان بردار ودلبر اصلهما بردارنده فرمان ودل برنده والفرق بين اسم الفاعل والوصف التركيبي ان في الوصف معنى الثبوت وفي الفاعل معنى الحدوث كالفرق بين حاسن وحسن

خدا شاد ایلیه روحن حسامک
ویره جنتده اعلاسن مقامک
کتوردی نظمه بو نخبه در مکنون
سلیس و شوخ و رنکین و موزون
جهانه نتیقدی بر شمع منور
سوینمز حشره دک نفعن کوررلر
حدیثنده بیوردی فخر عالم
بو معنایی که اولدر خیر آدم
که اوله دائما خیراته ساعی
ایرشه خلق اندن انتفاعی
دلادلکم یازم بر خوشنجه نامه

نظیره اوله اول تحفه حسامی
که بوندن داخی چوق اوله فوائد
نتیجه نفع ایده لر اندن زوائد
شکردن کونه کونه پشسه حلوا
اولور بر ذوق هر برینک تنها
مزین اولسه بر محبوب زیبا
کیوب انواع الوانیله دیبا
ویرر هر رنک اکا بر درلو زینت
کلور عشاقه درلو درلو حالت
نه کلو وارسه اندن جواهر
کتوردم بونده الا که اوله نادر

بری ترکیبی اوله نه بیش ونه کم
که ترکیبی فارسی یه اوله مقابل
بیلورا اهلی که آج لو بو نظم شکل
بو رسمه ایلدوم اول بیتی ترتیب
که بیله مبتدی احوال ترکیب
چو الطاف خدا کوستردی اتمام
دیدم نامنی تحفهٔ شاهدی نام
که اکرچه بیلدیکی مولوی یم
دیار منتادهٔ معنوی یم
بحمد الله که مرد معنوی یم
که غواص بحار مثنوی یم

هذا تحدث بالنعمة قال تعالى واما بنعمة ربك فحدث يعني
بهذا القران فعلم الناس وفي هذا تنبيه لجميع من تعلم القران
ان يجتهد في تعليم غيره ويقال معناه فحدث الناس بما اكرمك
الله تعالى من الكرامة ويقال معناه اجهر بالقران في الصلاة
وروي ابو سعيد الخدري رضي عن رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلم انه قال ان الله جميل يحب الجمال ويحب ان يرى اثر
النعمة على عبده بشكر بما انعم الله تعالى عليه ويحدث به ويظهر
على نفسه اثر النعمة التي خوله الله تعالى اياه من تفسير الزاهدي

قودم انلاری که استعمالی یوقدر
ولی اولمایان انک بونده چوقدر
کتوردم مثنویدن چوق غرایب
که اوله مولویلر بوکه راغب
اولان بحرانک وار در بونده اما
دخی وار بونده نیجه بحر رعنا
یوق انک داخی قطع اولدقجه آخر
کتوردم بحرینی الحینه بر بر
تمام اولدقجه هر قطعه موزون
یزردم انک بر بیت همایون
که اوله فارسیسی بر مصرعی هم

رعنا عربیدر نرم و نازک که خوبلقدن تعجب
اولنور وکندو نازلغی کستره وقیوندر
جمع رعنی در

بحر بسیط مطوی تکرینک آدیدر
مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن کم بوکتابی اوقور علم اولور کاکولری
بحر سریع مطوی ومکسوف اصلی مستفعلن مستفعلن مفعولات
کت برو سویلمه بکو
مفتعلن مفتعلن فاعلن ای شه خوبان جهان مرحبا
بحر مجتث مخبون ومقصور اصلی مستفعلن فاعلاتن
مستفعلن فاعلاتن آجی کشاده
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات شکلها اولیدم کشکه یا توبودم کاش
بحر متقارب مقصور
فعولن فعولن فعولن فعول که بیز جمال و تعلیم کمال
اوکی درکی نیجه کونمز صنعتلین اوله ای دست کیر دامنت ازدوست کی هلم
بجوان بکوش شب و روز اینجا کاد مباش ای ال طوتوجی انکلمالدن قچمن قویام
او قوبه بلمزلر فرخ کنند دیکه تور زای اوغل
منشین بنا دانان کریز خود را رها کن ای پسر

مرادم بو که تحفه م بوله شهرت
کله اوزانله اطفاله قدرت

ایده لر فرسله اوزانی حاصل
اوله لر علم مولانا یه قابل

زهی ذهنی دولت سعادت
کیمی اتک کم اوله بو علمه لیاقت

ولیکن قورقرم برجاهل دون
که اتک اولمیه کرچه طبعی موزون

ایده فرزنیله تقطیع تقسیم
ایده جهلیله هر معصومه تعلیم

رکیک اوکراده بو موزون کتابی
خراب ایده او طبعی مستطابی

یقین بلکل که بر اوغلنجی اول
اوقیه شعری ناموزون ومهمل

اولور طبعی رکیک وسست ومعیوب
قالور محروم اولنمز داخی موزون

مکر بر حاذق واستاد کامل
انی جهدیله ایده وزنه قابل

کلور وزنه ولی بولماز سلاست
قالور طبعنده البته رکاکت

قوسک اکریله بر نان نهب
بو حبه طوغریلور بی اکله مثالی

الطفل المولود وولد كل وحشية ايضا طفل والجمع اطفال وقد يكون الطفل واحدا وجمعا مثل الجنب قال تعالى او الطفل الذين لم يظهروا صح

یا کمی بر دغه کم اوله اول خاک
قویاسن بوئیلی بوینی ایده می پاک
خدا قهر ایلسون اول جاهلی کم
او قید نظمی گز اولوب معلم
اکا کیم اولمیه منظوم مقدور
چو تعلیم ایتمک استر یاری منثور
خراب ایتمدر تحفه حسامی
نیجه گز طبع ناموزون عامی
بنم بو تحفه می سن صقله یارب
شولردن که اولمیه طبعی مهذب
نصیب ایتمه بونی ذهن سقیمه

الانشر زنده کردن وآشکارا کردن
خبر وبازکردن جامه ونامه وبرپراکندن
چوب پاره وپراکنده کردن
قانون مصادر

النثر پراکندن
ونثار کردن
قانون مصادر

الذهن الفطنة والحفظ
والذهن ...

نصیب ایت ذهن پاک مستقیمه
مفاعیلن مفاعیلن فعولن
درشش جان پدر علمه دون وکون
کم اینه شاهدی خیرله یاد
ایکی عالمده یارب ایله دلشاد

قطعة الاولی من سبع وعشرین قطعة
فی بحر البسیط مفتعلن فاعلن مفتعلن
فاعلن مرتین

تکری نک آدیدر ایزد و یزدان خدای
داخی بزرک اولو یول کوسترجی رهنمای
هم دخی پیغمبر اولکم ویره حقدن خبر

بزرک عظیم معناسنه ... اللفظ بزرکا اولو یول معناسنه
اخذ ایدر لر اناا اخذه ماخوذ اخذکبی فاسد در

بای توانکر در زنجیله دیر کدای

لب طوداغ و رخ یکاق چشم کوزدر روی

کرپکه مژکان نه دست ال آیاق اولدی پای

کوش قولق دوش اوموز سوز سخن هوش اوص

دود توتن بود ایدی رود نهر ورود چای

کاز دیجی آژدر اوزن دم نفس پیکان دمرش

نیزه سنکو زه کریش تیر وکمان اوق یای

خور کونش ور زمین یر چرخ کوک آسمان

یغمره باران ذیکل ابر بولت ماه آی

کاو اوکوز استر قاطر خر اشک اشتر دوه

اسب آت و مادیان قصرغ هم کره تای

فا من نیز زعیب نسنه یه بیهوده دری

هم دخی بیهوده سوز طلبو بلبجی ژاژخای

نای قرو طنبور در چنک آلته شنتا رباب

اقلیغ و بربط قوپز مزدک دف نای

بو سوزمی ازبر ایت کوکلک آچ یاسیجی

این سخنم یاد کن تا نک دلت بیزوای

مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن

کم بو کتابی اوقور علم اولور اکا قلای

قطعة الثانیه من سبع وعشرین فی بحر

السریع المطوی المکسوف اصله مستفعلن

[illegible]

مستفعلن مفعولات مرتین

15

برو روح وکت کلمه سی رویدن کتمک بعنی رفتن که تصریف مصدر کالافعال بالضمائر کالعرب

رویدنش رویدن او رویدن ایشان رویدن اتان رویدنت رویدن تو رویدن شما رویدن تنان
انوک کتمکلکی انلرک کتمکلکی سنک کتمکلکک سزک کتمکلکز

ازجه بها مرسومه وکسر جیم عجمی ایله نه دیمک اولور غیر ذوی العقول ایچون رویدنم رویدن من رویدن ما رویدنیم
عبارتدر بها تلفظ اولنماز اماکاه اولورکه وزن ضرورتندن اوقونور بنم کتمکلکم بزم کتمکلکز
کسر بها اشباع ایدرلر یا حاصل اولور حلیمی چون اماله واشباع علی نحبه کونته دیمک اولور کیف
معناسنه نت ذکریه بردوم جشم نشسته درخونت جایی که در طلب خال مردمان چونت
چون اماله سزواشباعسز حرف تعلیلدر چونکه معناسنه بیت چون عاقبت زمجت حواجه حافظ
یاران بریدنیست پیوند باکسی نکند هرکه عاقلست حافظ
وحرف تشبیه کبی معناسنه حلیمی معناسی نیچون دیمکدر
چرا جیم عجمینک فتحیله وکسریله تعلیلدر معناسی نیچون چه دن وچرا دن مرکب
زیرا بو کلمه چه ایله رادن مرکبدر نه دیمک معناسی که چه دن چرا ایچون
معناسی رادن چرا ایس بونی چراءنک جیمی فتحیله وفتحی لازمدر

[illegible]

[illegible]

قطعهٔ بیستم در بحر هزج مکفوف ومحذوف

الا ای شه خوبان دل وجانی اید‌ین جای سعادتله بو جای شریف ایله سرا پای

مفاعیل فعولن مفاعیل فعولن چو مکفوف اوله محذوف هزج بحری دلا سای

اصله مفاعیلن ثمان مرات الجزء الاول والثالث مکفوف فیقال مفاعیل والثانی والرابع محذوف یعنی حذف لفظ لن من مفاعیلن فیبقی مفاعی فینقل الی فعولن وقد یقصر العروض والضرب یعنی حذف ساکن السبب ثم اسکان متحرکه فیبقی مفاعیل فیبقی علی حاله او ینقل الی فعولان فیقال بحر الهزج المثمن المکفوف المحذوف المقصور وبنیته علی ما اورده جامی رحمه الله تعالی

برخ ماه تمامی بقد سرو روانی بلب راحت روحی بچشم آفت جانی

مکفوف المحذوف

اولدی پرستار دده در دنیا بعد عید

تله فغ دوام طوزغ نام آذ

تا ملکه بام اخشم وطلک جنك درا

طوز نمك واتمك دات نان گوشت

ماست بوغرد بوز چه آنبی ماشبا

بغدایه گندم دی وارزن طرو

ازبه دبوگر لجه جو ولوبیا

ارغه دی کاریزاولق ناودان

داخی دگرمن ندر آسیا

همچو بوکس می‌نماید مرا

سنجلین کمسه کورنمز بکا لتحسین اللفظ

نماید من نمودن بالرکه کوستر مك وکورنمك ومجی الالف والیاء مکان الواو فیعبر نماید ونماینده حلبی

نمود نماید نمودن نمونده نموده نمایشگیر نمود هنوز نمود نمی نماید ننماید بر انگیز نماید

بنماید مر او را ستماید بنمای ستمای نمودن گاه الت نمودن بکب رنمودن یکب گونمودن نموسده گاه

نمودنه لب نوبنده بز رخی نمودن

وبيت الدائرة

مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

اصله مستفعلن فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن مخبون مخبون مخبون مقصور

بيت بالتركي

اکر دیار رسیده حرف ندا برسيي اي درر برسيي آ

اکي دخی تعجیله ندا بري آبا درر برسيي آيا

مستم مولوي

الخبن اسقاط ثاني الساكن كاسقاط الف فاعلاتن

القصر حذف ساكن السبب الخفيف ثم اسكان متحركه كحذف نون فاعلاتن ثم اسكان التاء فاعلات ثم خبن فيبقى فعلات

مفتعلن مفتعلن فاعلن

اي شه خوبان جهان مرحبا

قطعة الثالثة من سبع وعشرين في بحر المجتث المخبون والمقصور اصله مستفعلن فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن مرتين

اخي كشاده وميناي آلن ابروقاش

دخي برادر همراه قرداش ويولداش

صنملو بالچي كهكل كرج كج وقم ريك

سفال صفيد رخشت وسنك كرچ طاش

صو آب وخاك در طپراق آتش آد ويل باد

هم آشنك كوز نشيد خشك وتر قورو ياش

قوله خرمن معناه بالتركي الملق وصاتمق يعني البيع والشرا معا وقوله فروختن صاتمق والملق يعني الشرا والبيع معا هذا من قبيل الاكتفا قال سبحانه وتعالى في سورة الجمعة وذروا البيع قال اهل التفسير رحمهم الله تعالى اي اتركوا البيع والشرا ولم يذكر الشرا لانه سبحانه وتعالى لما ذكر البيع فقد دل على الشرا تعرف الجا وزن تخفيفا

خرمن الملق وصتمق فروختن بجز ال

دي سوداصي به كالا ندر متاع وقماش

اكيمجي برزكر وكشت اكن شيار نطس

بكار اك بذر وتخم بكوب دوكي جخچ چاش

برنتق آشتي آميختن قرشمق در

يونتق تراش صوتش حرب جنك ديدوخي پرخاش

اوتمق درش كنجه كوند زصغر لين اولمه

نجوان بكوش شب ورو زاهنجو كاو مباش

مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

سنكله اولديم كشكه با تو بودم كاش

قطعة الرابعة من سبع وعشرين في بحر المتقارب

بکوب دوکمك بکوفتن دوکدن كوفتن دوكمك فرع مصدر سیته مستقبلا تنده كاف باء قلب اولنور كوبد وكوبنده دينور

جاش جيم مجمله صبره دوركيده بح دیرلرکه خرمن خرمن قولریده

كاش بعض كاشكي وبالعربيه ليت معنى نه

بحر متقارب قصر زحافی جاریدر اولدیغی جهتدن حذف زحافی دخی جاری اولور پس مقصور وهم محذوف اولان رکنکه فعول وکاه فعل کلور وبو ایکی زحافک اجتماعنده بحر ناموزون اولماز وبو قطعه اصلنده جام اغاجی مقصور وبعضی مصرعلرنده محذوف اولنمه

هر بوسته قوربلی دورالده قشنک کمانه یارب نه شوخ ظالم اولور که نوبدکان

مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات بحر مضارع اخرب مکفوف محذوف اعیان

سعدی

بیته

ای غمزه زن که تیر جفا در کمان تست

آهسته رو که دست دعا در عنان تست

مولانا جامی

فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

بیت الدائرة مفعول فاعلات مفاعیل

فاعلات مرتین

دیر ز سبو به باده و بل هم پیاله جام

قرنق کنیزک دخوله دی بنده هم غلام

کنجشک سر چه صرچه دخی آکینه در

سرچه طبینه یعنی بلغز دخی بسام

زربند درکوملدرک افسار در یولر

فتراک ترکی زین اگر اولدی اوین لکام

کفلیز کبجه تا به طغن چو ملکه دی دنک

جو شید و بخت قیندی و پندی چکن خام

شمشیر قرنغ دی قلجه دشنه خنجره

مجموع اللغة

فی هذا البحر

پیاله شراب ایچه جک کدی قدح

پیاله جام فارسیدر علی سبیل

التغیر لا ان الثانی مشهور

۳ کنیز و کنیزک جاریه یعنی کنیزک بالکاف العربیین که کنیز فارسی

وجاریه بروی کنیزی بجان دوست کشت

که ناگاه روزی برو برگذشت

وکنیزک مثله کذا

۴ غلام قول بنده معناسنه و اغلان عربید رجمی غلمان کلور فارسیده

ایجی قول معناسنه استعمال اولنور

۵ کنجشک بالکافین العربیین عصفور معناسنه و اول مقدار

اوفق قوشجغزلره اطلاق اولنور

۶ آکینه و اکیون نعم

دخی آب کبنه در

مفاعیل فاعلن

۷ بلغز و لغز یون ده مضارع در سرچه معناسنه و طبینه محذوف عطف

تفسیر در زیرا سرچه و طبینه معنای واحد در ترکیده

مشترکدر لکیه معناسنه اخذ اید لمه هو شدر

۸ کفلیز بمعنی کبجه نعم کبجی الیز یعنی کفکیر دایت بالتی کفلیز مثله کبجه لیزکه

مثله نعم

بعض چو بله کندی زعم فاسد لرنجه کفلیزی کافین ایله

کفکیر دن غلط اولمشن ظن ایدوب کفلیزی کفکیر تصحیح ایدرا ما حجت

فاسدر کفکیر اول ولک دلک اولان کبجه در لکفلیز مطلق کبجه

۹ کوملدرک ترکیب شاربع دکلدر لکن برگونه فارسی

مشهور در که سینه بند در لر بر دخی سینه

معناسینه کلور تامل اولنه

فتراک

مفعول

ترکی زین ا

فاعلات

کر اولدی او

مفاعیل

ین لکام

فاعلات

زین بکسر الزاء العربیة آنسرج هو المراد هیهنا و مخفف من از این

بمعنی من و این اسم اشارت للقریب

بخت من بختن شیمک و شیرک لازم و متعدی مستقبلاتنده خازایه

تاه دال قلب اولنور پزد دیر دیرن و پلور علیمی

خنجر جیم فارسیله اداینمک ابداً جائز اولاندن حکلدر

رجز دینلمک وجه تسمیه سی بودر که لغتده رجز اضطراب و سرعته دیرلر عربلرک اکثریا شعرکه ارتجالاً اوقات
مضطربه ده سرعتله واقع شعرلری بو بحردن اولغله رجز دینلدی بو بحرک ارکاننه کلنجه
رجز نیا ازالت زحافیه جاری اولور ازاله لغتده ایتمک قویو ویرمکه دیرلر اصطلاحده
رکنک اخرنده اولان وتد مجموعه ساکندن اول بر حرف الف زیاده ایتمکه دیرلر
مستفعلن مستفعلان اولور بو بحر رجزده سالم واقع اولوب زیاده شرحه
زیاده بیانه محتاج اولمادیغیچون شرح اولنمادی ان شاء الله تعالی
کلجکده انواع تفصیلاً بیان اولنور

کیمخت صغری قینه غلاف آید و هم نیام
طام بام بورج وام کس آمیز و مراد کام
هم کام در آدم دخی دیرلر دماغه کام
ای دستگیر دامنت از دست کی هلم
ای ال طوتوجی اتککدن قچن قویام
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
علم آوکرن کشی بولسر دریوجه مقام

قطعة السادس من سبع وعشرين في بحر الرجز المثمن السالم اصله مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن مرتين

قارن شکم نافه کوبک بلدر میان قوشق کمر

بحر الرجز المثمن

ای زنده کانی بخش من لعل شکر گفتار تو
وز آرزوی مرده تم از حسرت دیدار تو

قطعه شششم در بحر رجز مثمن سالم

شاها ستاده آیی طوتدی جهانی سر بسر
تا آفتاب طلعتک اتانه صالدی نور و فر

مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن
بحر رجز در سالم الاجزا مثمن بر کهر

بو بحرده اولان صنعت شعریه وطرز اشعار خاطر بحرینه سجع دیرلر وشیانی ایتمشدر
مستطر دخی دیرلر صاحب طبعه اشکاره در

زنخدان الک واکک چقری وقوی در بو اده — بر برناج معنا یه کلور برنصیب برکوکس بر بعض علی بر یخنی که

ورنج مسئله — نوانده

مرغ آب ومرغ ابی مسئله اوردک نوانده

سینه فارسی عربیده صدر — سیم فارسی عربیده فضه

نورکیده قفس تو کمش

زر فارسی عربیده ذهب

آهن فارسی بالعربیة حدید — آهن ساباط دراکه آهن کش

آهن ربا مقناطیس نوانده

جرغ بالغین صحیح وفی بعض النسخ چرخ بالخا وانما هی من الغلطات والمحرفات که

چرغ چقر طغان وعند البعض بلباغدر نوانده

تیزی کند یعنی تیغضب وبالترکی قفر که

ازرزیر بفتح الالف وسکون الزا اعربی بتورب ولا یلتفت غیر بذات علی ما قبلهم

بار کشتن وبعد الباء الساکنة زا اعربی وبفتح الاخر فی الالف فی الاول — آزریده زاریانده

صحاح الجوهری — فی باب الزا قلق مقدمة الادب — اما اشکل بعد اوان

ازرزیر رصاص اقلاب قلای قلای ویدکلری معدنه دیرلر

اوزن شوخ آتشلر — روی فارسی ترکی معنا شدوه کلور

نسخه نزوده اولاندر — ناقص

آسان فارسی عربیده سهل — دشوار فارسی عربیده صعب

زنخ

کار نهفته فعل مخفی که

کلینه کاسه

سبعلوه

خوی کرده

بالعربی مبالغه

تربیت

احتیاجی وترکیب ومبالغه

کار نی فصل معناسنه آکین ومرنج معناسنه ... بوس یعنی بوسه ...

کارزوج معنا یه کلور

کان بالکاف العجمی جماع وبالعربیة بعدن ... الفارسی الثانی المعجمه والاول زنخ

بوس بالباء العربیة والسین المهملة وفی بعض النسخ بالباء الفارسی

خوی کرده دار رسیلا ضمه وفتحه یه اما الیله وتعرفه لفظ

اولنه ردیفی قافیه سنده عرق یعنی تر ودر تقیه که تلفظ دیکا

دیرلر وکیرلر معناسنه وتکلیجی اما خوی واو اصلیه ایله بوی وموی قافیه سنده عامی بوغاوز الکلنشن زاوفح باسمرذفی جائز در

نیت خدمت خویش — زن زبان پهلوی رشت معناسنه در نوانده زن عورت وارکت منکوحه

مستغنی که فلک از برای — ورنازنانی الا یورین کیسه وزدن لفظندن صیغه امر در وصف ترکیبیه طبل زن

وجهد زرا ... اوب خاکی ورکهنه لی لوبیس — نوانده — بکیا نوانده شوهر بالفتح والسکون یعنی زوج المرأة

اوصفلفدن نوانده ... مطلق ایکی مرد دیرلر نوانده — ارم

داخی زنخدان در اکک سینه کوکس در داخی بر

مرغ آب وچرغ اوردک چقر تیزی کند یعنی قفر

آهن دمیر در سیم کومش سیم آلتون زر زر

ارزیز قلای در روی توج آسان کلز دشوار کوج

اینکج نهاز وکیش قوج دینی وارکک ماده ز

کار نهفته کزلو ایش کان در جماع وبوس اویش

خوی کرده یعنی درلمش عورت زن وشوهر دراز

خم کب در ردسی سبو آن سوا اوتده این بو برو

اوک آرد اشتغا یوغرمش وین وز بر و زر

بورجک اووه وامت کزار زقم قشی لشبم بجار

بونیم کتور اینجا بیار انجا آلت آنجا ببر

شوهرشینک فتحیله عورت اری دیکدر ضم شینله ودر دینلر مطلق ارمعناسنه دردیرلر بو معنا فاسد در

بحر رمل محذوف دن شوی بونک مثلیدر کلور ان شاء الله تعالی که

سبو لغه مشترکه دسی وحتی سنگک شاملدر — سبو جره وجرار مقدسه القرب — قله سبوی بزرک معد قرادان

القلة سبوی بزرک الجره سبوی میانه الحنتم سبوی سبز که

اوردسی — اوزوردسی

سو ظرف وجهت وجانب معناسنه که — زبر بالفتح یعنی بفتح الزا ودی قال انه بکسرها فقد خالف

واست کزار بعض آووه دینک که — کزار اسمن کزاردن برای یوزا اوده دکت — اللغات — سری کلستانده که

ور بجار امر من خاریدن قشی کاوزج ظهری — لفظ جائی المصنفین ... واین وان من اسماء الاشارة

الاول للقریب والثانی للبعید که

زقم قشی

بنیز من بزون ومعناه بالترکیه

ایلنک که

منشین بفتح المیم المفتوحة للنهي مشتق من نشستن
معناه بالترکي اوتورمه ك
رها مشتق من رها کردن معناه بالترکي صلیویرمك ك
منشین بنادانان الخ معناه بالعربي لا تجلس مع
الجهال فرنفسك خلص یا ابني ك
حقا که ایتك اخرنده کلن الف ساکن علامت ندا
وحي توسل وحي زائد حلیمي

اوترمه بلمزلر ایله کیم کتدوکی قوترای اوغل
منشین بنادانان کر زخود رها کن ای پسر
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن
حقا که جاهل صحبتي نار جهنمدن بتر

قطعة الثامن سبع وعشرین في بحر الهزج
المسدس الاخرب المقبوض المحذوف اصله
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مرتین

[illegible] ٢٩
چشمه بکار اولدي کوزه بردق
ابستانه مجوي جوي ازرنق
مجري
انداختن فرو فکندن
اتمق دخي اشتغا بر قمق

کوزکاف عربله بردق کوزه شله مبارکا اردي
الابریق آب دستان ابریق البرادة کوزه اویزا الکوب کوزه یا کوشه
قولسز بردق ك
مجوي مشتق من جویدن بالترکي استمك ك
المیم المفتوحة للنهي والنون المفتوحة للنفي خطلب رستم مولوي
مجوي بمعنی لا تطلب لا بمعنی لا تسال لان السؤال طلب الادنی من الاعلی
السؤال والمسئلة بالفارسیة خواستن ورسیدن قاموس
انداختن مستقبلا تنده خانداته قلب ایلنور ك فکندن بمعنی افکندن یعني رقیق لغة الله

کلمون ادریلك بوزك زرجدن حلمي اوبنه خلاص بول هر جدن
مفعول مفاعلن فعولن سکج اخرب قبضله هر جدن
وبیت الدائرة
الاخرب اشعاد رسب خصف من مفاعیلن
مفعول مفاعلن فعولن
اخرب مقبوض محذوف
الخرب في اللغة معلوم وفي الاصطلاح حذف المیم والنون من مفاعیلن
مفعول وینجا فر مقبوض اولدیجا جزوا نشر اولورنا ملحق لیکوانده
ونقصانه دیرلر اصطلاحده مفاعیلن درکلمه سکنسی یا یه ایستکی الغایه دیرلر
دونقصانه اجتماعنده دزنده فعلن کلمز در اکلام تحریضا بعد نفخصل بیقب
اون قاف زجاف اجزاوه لده ذکر اولنان حذف زجافه وقبض زجافی واردر
امر اخرب ایتجی ساکنی القایه دیرلر دکا جاحذوف دیجا جزوا اخرم اولور حرم ایتدی
امر قبض فعولانه نقل اولنور دکا جا اخرب دیجا جزوا القایه دیرلر ك
مفاعیلن فعولانه من مفاعیلن ماسکن القایه دیرلر
کسکه دیرلر اصطلاحده البحر الهزج الاخرب المقبوض المحذوف
سنجر یعنی لو لیسه بدرنن شمر
مولانا جامي رحمة الله
انسکم جو مقیق الزان رفسن بوردیني بیت شمس فخري
چشمه بکار عین وینبوع وکه یکزرا اشیار کرد بوردي عالی جن عن الوفا
معناسنه واکنه وجو الذروه زیب بلا وکن یا بحر سیاب
بود چشمه سوزان بجنم اعدایت لعوالیه
الینبوع والعین چشمه آب ترجمه وصف ترکیبیدر امر اوراونه
جوي بارسی وجویدن لغتدن امر درده جوي بالفارسي لفظ الجوي
لغة الجوي بازباد ودا بیدر ترجمه لغات ملحقات
اب جوي ودوریا فیه ودلیل علیات لغظا جوي بالفارسي هاتل
بین جري بابردو
الت فرو فکندن فی اسفل اشتغا برقمق ك

زرد اولدی صرو کبود درر کوک
قارن سیه و سپید درر آق
هم سرخ قزل لشبیل درر سبز
نیل اولدی چو دکز نیز طوقمی
لخت اولدی چومق قپی درر سخت
هم ازری درشت و نرم یمشق
کف ایه و ناخن اولدی طرنق
انکشت سترک آولو پرمق
کالوج کجینی مشت یومرق
نیز کمبد زغر بجه زورق
هم نشیب و فراز انش یوقش دور

تعداد الاصابع

انکشت سترک — ابهام
انکشت دشنام — سبابه
انکشت تسبیح — سبحه
انکشت دعا کفتن — دعاوه
انکشت میانکی — وسطی
نام چهارم — بنصر
کالوج — خنصر

کالوج چهارم حنصر معناسنه علمی
مشت یومرق وایج معناسنه دخی کلور

جهان رباط خرابست در کذر که سیل
نخان مبرکه تیک مشت کل شود معمور

بوکسک خوبلند و پست الچق
برهنه آنکش کوشنه هراسان
قور تلدی اولکیسه که آولدی قیدقی
مفعول مفاعلن فعولن
علم الجره درر سعادت الچی

قطعه الثامن سبع وعشرین فی البحر الرمل المقصور اصله فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات مرتین

می چکد یعنی طمر هم رک طمردی قانه خون
بازنلمش چوق سماط آراسته بسیار خوان
بازکونه علکسنه درر داخی کل کونه فکر

لفظ چکد مضارع صالح للحال والاستقبال وادا زید فی اوله لفظ می خص للحال معناه بالترکیه شمدی طمرر و یوشنتی من چکیدن معناه بالترکیه طمرمق

یعنی چوق سماط ابسا خوان یعنی چوق بسیار اوله و سماط اوله آراسته بازلمش هر بری عجایب جدیده ملاحظه اولنمش و جمع اوزره اولنمش مراد انمشد...

ذکر این جکه ذکر تاسیدا اقتضا ایدر
بازکونه و بازکون بغیرها لغة ایضا معناهما بالترکیه ترس نسنه
کلکونه و کل رنک لغتان فیه ایضا

گون درلو وگونه درلوگوناگون درلو درلو کم   تن جد وبدن کم تن بوندر که توزکبده دخی مستعملدر تعرفه آید
گشت کاف عربینک ضمیله مشت کافیه سنده صیغه ماضیدر مصدر مقامنده دخی استعمال اولنور بایدگشت کبی کاه تا حذف اولنوب گش دیرلر وبوش بوکره دیان تعرفه آید
سرون ضم سین ایله اوجه دیرلر بوش بوکردن اشغا وارنجه یه دکلر دیرلر کم

رود و
خسته

رود و
تازه نهالی

رود و
بغیسی

رود و کان
بغیسی

مجموع اللغة
فی ابیات البحر
٥٦

درلو درلو گونه گون یانی آشفته سرنگون
گوده تن رود و بغیرسغ بوکرک آوکمین کرده‌ش
اکو پهلو یکا سوکشت یان اوجه سرون
رسته قورتلمش ولیکن بسته بغلو دسته صب
موی قل خامه قلم نامه بتی درجامه طون
صبح کرکانه صباح بیغبان صبح بری ایشبه زن
اوربرن تو بر بکین بهراتش قوص بر اتش یای
برایکی اوچ دورد بش یک دو سه چار و پنج شش
الی هفت و هشت و نه ده بر سکز طقوز اون
بیست و سی یکرمی اوتوز چهل قرق و پنجاه اللی در
شصت و هفتاد التمش و یتمش در کالیوه بون

رسته اسم مفعولدر رستن کم   بسته اسم مفعولدر بستن مصدرندن که اسم مفعول الصاق بستن کم
دسته کسنه الی و برکسه که سلاح ایلمک وصاحب معناسنه و دسته تیر دیرلر و برکسنه کولبی و کرشمه ایلنور
دسته کار وکبی و طولو یکه بوجانمی و چراکلک و دسته دیرلر
وبرشته خصوصیله مضافا اولنور   دسته چوال کبی   حلبی
خامه قلم و قوم نعبی
جامه طون دراسم جنسدر لکن کیا سلیرک قموسنه اطلاق اولنور
بیغبان امرندر بیشاندن سلمک   حلبی   بزن امرندر زدن
زن عورت امراة معناسنه و زدن لفظندن صیغه امردر ترکیبلرده صفت دخی استعمال اولنور تایی زن و ضبه زن کبی
وبکلاوانده راسمک اخرنده اولنور امکن فاعلیه وباشیرته دلالت
ایدر رخت زن ودر وغ زن کبی کرنج جی ویالنجی دیمکدر   حلبی
یک بکسر الیاء وفتحها تعرفه   دو ایکی فصیح بودرکه واو تلفظ اولنمیه
اولورکه وزن ضرورتندن تلفظ اولنور کاه اولورکه واو دخی کسره
بریا الحاق اولنور ردوی مونی قافیه سنده استعمال اولنور   حلبی
سه اوچ تلثه معناسنه اخرنده عجمی ها علامت فتحه در تلفظ اولنماز ده هم سین فتحه صریح ایله تلفظ اولنماز بلکه کسره دن برکاه
ایله تلفظ اولنور اکثر بویرلرده اشباع اولنور یا ایله تلفظ ایدرلر   حلبی   چار چهار لفظندن تخفیف اتمشلردر   حلبی
چل قرق چهل لفظندن تخفیف اولنمشدر   حلبی   شصت و شت یعنی شین نقطه لو وصاد وسین ایله التمش معناسنه
وبالیج الحی معناسنه مستعملدر تکلم ریل محذوف دن کلمجکدر وکاه بش
برمقده اوتی طوتمق معناسنه کلور کم
کالیوه وکالیون احمق معناسنه در بولغت غرایب شنودندر بو بیتده
واقع اولمشدر   بیت   روستایی در تلمی خشنود کرد   تا که خرم خود به
برکالیوه کرد   تعرفه   دخی

یازده	دوازده	سیزده	چهارده	پانزده
١١	١٢	١٣	١٤	١٥
شانزده	هفده	هشده	نوزده	
١٦	١٧	١٨	١٩	

آندر واندرون البحر وصحاح اندرون آ والتقدير اندرون بيابي كه گر شناسي من شناخت الكلمي قلبت الخاء سينا

اندرون اگر شناسي الخ اي ادخل الي العلم الباطن بسبب علم الظاهر تصل الي الحقيقة تكن مخلصا من الخصماء ان فهمت العلوم الظاهرية والا تبقي في الخارج فلم تصل الي الحقيقة كمغلول اليدين والرجلين يبقي في الطريق ولم يصل الي المقصد قبل او حمل كما اشار اليه الشيخ قدس سره بقوله حيف اكاكم الخ كه

في مستقبلاته فصار رشناسد وشناسنده

او مشتق من شناسيدن حلبي

رستم مولوي

والعلم الظاهري اثنا عشر فنا وكذلك العلم الباطن له اثني عشر فنا ففيهما بين العوام والخواص واخص الخواص علي قدر الاستعداد والعلم منحصر علي اربعة انواع الاول ظاهر الشريعة من الامر والنهي والثاني باطنها وهو يسمي علم الطريقة والثالث باطن الطريقة ويسمي علم المعرفة والرابع بطن الباطن وهو يسمي علم الحقيقة فمن لم يحصل الحقيقة لم يكن مخلصا الا من الصفات البشرية الغيرية لا تنفي الا بتجلي الذات ولا ترتفع الجهولية الا بمعرفة الذات سبحانه وتعالي ومن لم يحصل بهذا العلم لم يكن عالما في الحقيقة ولو قرأ الف الف ورق من الكتب ولا يخلص من الخصماء كما قال الله تعالي فبعزتك لاغوينهم اجمعين الا عبادك منهم المخلصين من المخبرات

علم اللغة علم باحث عن مدلولات جواهر المفردات علم الصرف يعلم منه انواع المفردات الموضوعة علم النحو يبحث عن احوال المركبات الموضوعة وضعا نوعيا الي آخر العلوم الادبية كه

وجي هشتاد و نود و صد سبك ان وطفشا و نوز
بيك هزار وصي حصنه بشمار مي كس آزمون
الجر وكل اگلر بيك يوخسه تلغل مشير ده
اندرون اگر شناسي ور نه مي مان در برون
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
حيف اكاكم دام جهل الجنده فالمشدر زبون
القطعة التاسع من سبع وعشرين في البحر الهزج المثمن السالم اصله مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مرتين
بودر زيدن او زنكدر نور ديدن در ديرنك
زميان را خوك بر كندن ندر يري طلوكوز درنك

بدا التصريع تخيل الحجي ان يحصل الحزن بطريق الحجب ... والمحب من يحب ...

المحبين لا يحمد ... الا علي الايمان ... ان النقل ... مجهولة لا يتحقق ...

ليوم النعمة علي ... الدنيا الذنية وانما سميت مجهولة ... الوجود المعنوي ...

والعلم ... الدنيا ... مجهولة من هذا الوجود ... الدنيا الفانية ومن نوع ...

والمراد ... فانه ... النعمة ... ان انواع المحبة ...

وهو لا يعلم ... النعمة ... الان يوم النعمة ... الاخرة ...

والندامة ... الدنيا ... الاخرة ... واندامنا ... عن ...

لاخرة ... والعذاب ... ساعة ...

والعقاب والعذاب فيقول ... من ...

قال النبي صلي الله تعالي عليه وسلم ... الجنة ويقولون ...

ويقولون ...

محيح ... النقشة ...

فتحبران يطول ... اوله قائم

قطعة نخستم در بحر هزج مثمن سالم

... مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن

... زمين ... نوزدر ... قصه ...

جو رويد هر گرم نقشي بخاطر در نمي آيد ... حلبي

ربودن نهب معناسنه مستقبلاتنده الى راءه نمودن كوسترمك مستقبلاتنده بكسر الزاء المعجمة نمايد زدودن الصيقل مستقبلاتنده
واو يرنه الف وياكلور ربايد واو يرنه الف وياكلور نمايد واو يرنه الف وياكلور زدايد وزدابنده
در ابين ديرلر حلمى ونماينده كبى حلمى ديرلر حلمى

بسودن لفظنده بعض افاضل اشتباه ايتمك ايله سودن كلمه سى راندن كلمه سنه تبديل ايتمشلر درايد لكلى اعلم فارسيده رسوخى
اولماسى ايله باء نفس كلمه دن ظن ايده وب بو يله ضبط ايتمشلر بونخه جميع لغاتده سودن سورمك معناسنه در بركه بوز
سورمك كبى فاضبط سودن ازمك دوف معناسنه وال ايله بوقيمق لمس ودوتمك تعليه معناسنه مستقبلاتنده
واو الفه قلب اولنوب وربا زياده اولنور رسانيد سانيده اولور حلمى

تجيدن بجيد بجيد مضارع
چيدن رستم
باقتن والمضارع ببافد المنسج
تاقتن الغزل مستقبلاتنده فا باء يه قلب اولنور
خراسيدن التبختر بخرامد مضارع
خراشيدن المكاوحة والهرش بخراشد مضارع
غزيدن بفتح الغين المعجمة لغة بغزد مضارع وكسر الغين الحكاك
گزيدن بالكاف العجمى بمعنى العض والمضارع بگزد
بربرى اوزرنه مطبق طلوسى رستم حلمى

ربودن قمقمه ديرلر نمودن يعنى كوسترمك
زدودن بايدن اجمقدر بسودن دخى چوزمك
رسن ايپ تافتن بوكمك يوركم بافتن بوكمك
رسيدن ايرمك وديرمك بچيدن بافتن اورمك
خراميدن خراشيدن صالنمق طرملامقدر
صيوزموق اولدى دامبدن دميدن يعنى اوغورمك
غزيدن اولدى سرنمك گزيدن ديزدر دويمك
گزيدن دراصرمق دخى سنك لاييدن ايت ورمك
يالك تف سوختن يانمق درز بيودوختن دكمك
خميدن روفتن يعنى اكلمك داخى سوپرمك
اولور انكاشتن افراشتن سنرمك وقالدرمق

الخبط

انكاشتن صنمق ظن وحسب معناسنه مستقبلاتنده شين
زاء يه قلب ايدوب انكارد انكارنن ديرلر حلمى
الاعلا وعلو يوجلتمك ويوجلمك لازم ومتعدى كلور مستقبلاتنده
افرازد وافرازنده اولور

لعلوا سك زائد ههنا انما زيد المرعاية الوزن
بمايناب يعنى لاييدن او لبيان معنى المراد من لاييدن اللجوج
ههنا هو نباح الكلب لانه مشتمل الى المعنيين احدهما التملق وثانيهما نباح
الكلب اشار المص الى المعنى الاخير بلفظ سك لاييدن بالمعنى
حقلى ايله لولوگزديك متواهكلمدر بلوارمق معناسنه الآن لاييدن
دكلدر سك همان كند ومعناسنه تحقيق وابيات
اولمشدر غير رفانه سى بوقدر
ونت ارمك ونبت سرمك تف اودياكلى بمعنى الشعله
مفاعيلن مفاعيلن
سوختن بمعنى الحرق يجوز فيه كلا الوجهين
درز بوكه بزده واغاجده وباش سكوكنده دوبلك امثالى نسنه
اولوردو في الصحاح الدرز واحد دروز الثوب فارسى معرب
دوختن دكمك ومستقبلاتنده خا زاء يه قلب اولنور دوزد
دوزنده ديرلر حلمى خميدن الانحناء بخمد مضارع
روفتن بضم الراء سپرمك مستقبلاتنده فا باء يه قلب اولنور روبد ورانكه
خمونك سلاح اولنور برواو زياده اولنور رو يد وروينده
ديلور حلمى

دخى هنداشتن برداشتن صنماق وكوترمك
طپيدن درطلابيمق دميدن سبزه اورزمك
رمانيدن درا وركنمك رسانيدن درايركورمك
چه باشد سردتر ازيخ زبردم خويشتن وبدن
نه اوله صوقرق بوز دنا ويدن كندوزن كورمك
مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن
گركدر كندوزن بلمزله كندوى بلدرمك
قطعة العاشر من سبع وعشرين في بحر الكامل
المثمن السالم اصله متفاعلن متفاعلن متفاعلن متفاعلن مرتين
سن شيروتو ديدى قمقمه قلدر نخز هم اغز دهان
سر وبيه كله تكلم طوبرجه دى دله سنكسره دلدى زبان

قطعهٔ دهم در بحر كامل مثمن سالم
نعلانيه كجه جالكه كونزنك ضيا سى زيد اولور
اليلك بايانه اميد رسم دل وجان صفاسى زيد اولور
متفاعلن متفاعلن متفاعلن متفاعلن
بركه بحر كامل اوقور سك سوزنكك بهاسى زيد اولور

بيت الكامل السالم
بصنوبرى شبيه گلشن الرسب كندرى كبى
بهواى جان حزين من وتحفيه زاغر باسى

اسامی الشراب بالعربیة
وهی الخمر والراح والراحة والمدام والسلاف والقرقف والعقار والخندریس والصهبا والقهوة والشراب
والطلا والرحیق والشمول والحمیا والکمیت والمروقة والمعتقة والمشعشعة والمشمولة
والقرقف والعتیق والعاتق والبکر والعذرا والعروس وام الدهر واخت المسرة
وابنة العنب والسلسل والسلسال والسلسبیل والسکر والنبیذ والنضوح
تمت ٣٦

التلخ تلخ تمک الکی باوز المرءودن اوبان کلة

اولو خانه کیم دخی کیم فچین قنسه دی دکل هیچ یوز دکل
قمنسه دی نی سکره دی یی الکه دی فنج سکوکا سحنوان
تره یاغی سکه یا یغک آدی تهره درا ولو بهره در
اوده زهره دی قوق باو دبی بری آبدان بری باکیان
اودی کوف و بط قاز و فاخته او کیک کلاز و چوچقین
قوشه مرغ دی بچه بور بدر بوه لانه در دخی آشیان
شو کچوجکنا او کله یای ایچون اکا کازه در قمشدن اول
دی اکا نیاین ماوه خانه دی درکه شونی انسک آستانه
سکا یکرک اولک قول اوله سن دین اوکتو بوی آینی
بتو بهتر آن که رهی شوی بزرک دین بهل بن و آن
متفاعلن متفاعلن متفاعلن متفاعلن

فی الاباز والقصب

غمرو المحض ترواں بی ...، باغ قوجی کیبرانه سکه غرفه زن ور زعمی
دیرانک انمه بغرق چاالقیوبا ندیم باغ و ایران
بیدا ایدر

بجه با عرسیله و با عجیله جا ترد

البیت الصیفی تابستانی بازاری
الخص خانه از نی

نیاین بفتح النون وکسر الیاء الاصلیة واما الیاء الثانیة مع النون فلافادة
المبالغة فی النسبة فالیاء والنون فی نیاین لیفیدان المبالغة
فی نسبة البیت الی القصب یعنی ان البیت فی القصب
الذی للصیف هو من القصب جمیعا من الجدران
الاربع والسقف شرح

رهی بنده مناسنه در بالفتح کمه دن در عبیده بنده مناسنه در کی
بتو بهتر ان الخ ای کن عبدا تابعا لی صاحب الشریعة وذلک خیر لک فاترک
التعلق والمراد من این دان الدنیا والاخرة او طلب الجنة وخوف النار
ای اترک الدنیا والاخرة وطلب الجنة وخوف النار واطلب رضا الملک
الجبار قال تعالی ورضوان من الله اکبر

بوکجه کان

قوله بتو بک ضمیر خطاب والفصیح ان لا تلفظ الواو متعلق ببهتر و بهتر مبتدا مرفوع اعتبارا وآن
اسم اشارة بمعنی ذلک خبره واشارة الی المضمون قوله رهی شوی الی اخره وکه ادات رابطة بین المخبار
وهی قوله بهتر والفاء وهو قوله رهی شوی علی تقدیر تا رهی شوی رهی بالیاء الاصلیة بمعنی العبد خبر منصوب شوی
وهو مضارع مخاطب من شدن من افعال الناقصة اسمه فیه والجملة ابتدائیة والمراد من الاتباع و الیا
جر و بزرک بمعنی العظیم من جهة المرتبة لان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لیس عظیم فظهر الفرق بینه وبین
شرک مجرور بها اعتبارا والجار مع المجرور ظرف لغو متعلق بشوی والمجرور منصوب مفعول به
غیر صریح له والمراد من بزرک دین نبینا صلی الله تعالی علیه وسلم واضافته الی دین الملک والاختصار
وبهل امر من هلیدن وفاعله فیه وجوبا واین اسم مبهم اشارة بمعنی هذا مفعوله وآن اسم مبهم اشارة بمعنی
ذلک عطف علی این والجملة الانشائیة ابتدائیة واین وآن کنایة عن التعلق والشیخ قدس سره اشار بهذا
البیت الی کمال الادب حیث افاده بقوله کجو جکدان اول اه والمعنی یقول قدس سره ایها الاخ الاعز
الاکرم بالقلب الطالب بالنبی صلی الله تعالی علیه وسلم هو کمال الادب وهو سبب لمحبة الله تعالی ورضوانه
کما قال فی محکم تنزیله فی سورة آل عمران قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله ویغفر لکم ذنوبکم
والله غفور رحیم وسبب لدعاء الملائکة الذین یحملون العرش ومن حوله کما قال تعالی فاغفر للذین تابوا واتبعوا
سبیلک وقهم عذاب الجحیم ربنا وادخلهم جنات عدن التی وعدتهم ومن صلح من ابائهم وازواجهم وذریاتهم
انک انت العزیز الحکیم وقهم السیئات ومن تق السیئات یومئذ فقد رحمته وذلک هو الفوز العظیم
صدق الله العظیم ای لمن یتقرب الیه باتباع نبیه صلی الله تعالی علیه وسلم لان معرفة دین الله تعالی تحصل من
جهة الاتباع به صلی الله تعالی علیه وسلم والانبیاء به صلی الله علیه وسلم فی امره ونهیه وترغیبه وترهیبه
وآدابه واخلاقه محبة بالقلب وعملا بالجوارح ودعوة الیه ثم الاقتداء باصحابه رضی الله تعالی عنهم وترتیب
الائمة الاربعة فی اماکنهم وموالاة المهاجرین والانصار والانتساب الی امهات المؤمنین والمحبة
لمن والاهم والمعاداة لمن عاداهم قولا وفعلا وعقدا کالخ الانوار المقتبسة وهذا من کمال الادب
وتعریف الادب اجتماع خصال الخیر وهو المراد من قوله قدس سره کجو جکدان اول که ادب اوکرنه بوی
عزیز اوله بیلی کمال لان المرء اذا لم یؤدب فی الصغر یکون ضالا ومضلا فی الکبر

قال مولانا جامی قدس سره

ادب تاجیست از نور الهی   بنه بر سر که زو هر جا که خواهی

الفصل بالخیر الی
عبده

قال بعض الحكماء ... عن صدد ... الادب الخروج ... [illegible]

... الاستغفار والتضرع ... [illegible]

قطعه [illegible] بحر وافر مثمن سالم

مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن

مجموع اللغه في بعد الحج ۲۲

بيت بحر الوافر علي اوردهء جامي

چه شد صنما كه سوي كسي رضا نمي نگري

ز رسم جفا نمي گذري طريق وفا نمي سپري

نجه چكدن اول كه ادب اوكرنه بيوب عزيز اوله بيكانه
قطعة الحادي عشر في بحر الوافر المثمن السالم
اصلى مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن
نكركه قلو و بجه دخي دير بر فره دني بره ديمه
دي مينش قيون فره و بيره چوبانه شبانه سر و رمه
دي غلمه نخل ميوه ير غه دي بوغ بيابه هيد و ليلي
اوكنده غاو شنك صبان اوفنه دره هيشن وتوله
كوزل كشي كشي قولتق الجي الچي كشي چاك وچكه نغيز كيش
دير الهنه كول شيره دلو دي كيج اوزيه قليوه سيمه
سن ايه جاني ادب بولنه بوركه اوكسن بر ابروي
توجان پدر براه ادب بروكه شوي سره زهمه

نكرك بفتح الكاف الفارسي قلو و بجه دخي اول معناده استعمال اولنور ... مصنف ذكر ايتميشدر اما بعضلر نكرك قلو ديخ بوزه بجه ... ديرلر ولكن معنيين بيننده فرق حاصل اولمديغي ... ميش بعض الضان والغنم ... بره زانك تشديدي ... بره السخلة بجه كوسفند قوزي الحمل بره نز ارگك قوزي الزغل ... بره ماده ديشي قوزي ...

الحمل ... البرق ... الخروف ارگك قوزي سغد ... الزغل ... بفتح الخا والمعجمة

بيابه ... بر جنس كوكدر كه خرمن زماننده استعمال اولنور ...

اولور هر باره ده بو قدر ساعد سو ...

غاو شنك اوكنده دخي ابو زطو تشن ديوار ... صنو نجلك ...

هيش المحراث ... سمه ... الشميع ... سوركلري الحجدر

كيج بفتح الكاف فركنده ... اوجك وكسر كاف ... معناسنه ... كاهل و ...

كول ... معناسنه ... قليوه ... النعل ...

بعض الحكما ... عجبي

آنشاي فرزندا جمله شقيقة روح ابي اوف اهب بطريق الادب قلبا وقالبا تكون راجحا من جميع الناس ...

قوله توات من تفصيله آنفا تاكيد لفاعل بدو وجان پدر شقيقة روحه منادي حذف حرف النداء

والتقدير اي جان تركيب اضافي منصوب اعتبارا مفعول لحرف النداء النايبة مناب الفعل وفي

والاضافة اضافة الملك والاختصاص والباء حرف جر للالصاق وراه ادب تركيب اضافي والمضاف

مجرور بها والجار مع المجرور ظرف لغو متعلق بروو المجرور منصوب اعتبارا مفعوله وروامر فاعله

فيه والجملة ابتدائية وكه ادات رابطة بين الغاية والمغيا والتقدير بروكه تا شوي سره زهمه

وشوي مضارع مخاطب فعل من افعال الناقصة اسمه فيه وسر خبر منصوب له والجملة ابتدائية وز

مخفف من از حرف جر وهمه بمعنى الجميع مجرور بها اعتبارا والجار مع المجرور ظرف لغو متعلق

بشوي والمجرور مفعول به غير صريح له والمعنى يقول الشيخ اذهب ايها الولد شقيقة روح ابيه بطريق

الادب قلبا وقالبا حتى تكون راجحا وغالبا من جميع الناس من تفصيل الادب آنفا اعلم ان الناس

يحتاج الى شيئين صبر كي يدخل تحت قوله تعالى انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب وشكر

كي يدخل تحت قوله تعالى لئن شكرتم لازيدنكم والصبر عند اهل التحقيق صبر على المعصية حيث اشار الشيخ

قدس سره حرامي يميه ... اذا ارتكابها ترك الادب لان الكذب اصل المعاصي كلها وتعريف

الكذب على ما ذكره الشيخ البدخشي هو القول القبيح العاري عن صفة المنفعة وعند البعض

كلام مردود وعند الشرع مذموم عند الطبع والشكر شكر على العيش والسعة والرخاوة والفسحة

حيث اشار بقوله دي عيش ... شكر بود همه المراد من الغم الى اخره الحصر ...

المراد من الغم في هذا المصراع البلاء يعني يشكر المؤمن وقت البلاء كما انه يشكر وقت العيش لان البلاء نعمة

خاص والنعمة بلاء عام كما قيل البلاء تهذيب الاخيار وتاديب الاغيار روي عن النبي صلى الله تعالى

عليه وسلم يقول في الجنة شجرة يقال لها البلوى يجاء اهل البلاء يوم القيامة فلا ينشر لهم ديوان

ولا ينصب لهم ميزان يصبّ لهم الاجر صبا ثم قرا صلى الله تعالى عليه وسلم انما يوفى الصابرون

اجرهم بغير حساب الخلاصة شان المؤمن ان يترك الحرام كله ويحترز من الشبهات والكذب

والغيبة ويشكر وقت العيش والسرور وسعة الرزق ووقت البلاء والغم وضيق العيش كيلا يدخل

تحت قوله تعالى فاما الانسان اذا ما ابتليه ربه فاكرمه ونعمه فيقول ربي اكرمن واما اذا ما ابتليه

فقدر عليه رزقه فيقول ربي اهانن ومن صفة المؤمن ايضا ان يكون كثير البلوى قليل الشكوى

كثير الغفر قليل الدعوى وهذا لكمال الادب كما لا يخفى وصفة المنافق كثير الشكوى قليل البلوى كثير الدعوى

قليل الغفر ولهذا من كمال ترك الادب كما لا يخفى ايضا العفو ...

اما الغيبة فحكي عن ابراهيم بن ادهم رحمه الله تعالى انه دعي الى الطعام فلما جلس قيل ان فلانا لم يجي

فقال الرجل انه ثقيل لا يقدر على المسارعة في المشي فخرج ابراهيم بن ادهم من بينهم ولم ياكل ثلثة

ايام وقال ما اشتهيت طعاما اغتيب فيه المؤمن الحاصل في الغنية

قطعه دوازدهم در بحر هزج اخرب مكفوف محذوف

زمستان قيش اسبابه... مفعول مفاعيل مفاعيل فعولن
مفعول مفاعيل مفاعيل فعولن
شد تره صبر ايله كه... مكفوف فله محذوف
يراخرب مكفوف

بيت

آسوده دلا حال دل زار چه داني
خونخوري عشاق جگرخور چه داني

حافظ

بو بحر هزج اصلنده مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن در الكي كره
بوقاروده بجدي كاه اولور مصراع اولنده واقع اولان مفاعيلن لفظلرينك
اولنده ميم و اخرنده نوني اسقاط اولنوب فاعيل قالور مفعولن اولوب
اخرب ديلور كاه اولور اخرنده اولان مفاعيلن لفظلرينده لن حذف
اولنوب مفاعي قالور فعولن اولوب محذوف اولور باقي قلان مفاعيلن
لفظلرنده نوني اسقاط اولنور مفاعيل قالور بو حال اوزره
قالوب اونه مكفوف ديلور

آرام اسم مصدر آرام يعني قرار ايدوب
دكلنمك بمعنى القرار
مجموع اللغة في هذا البحر ٦٨

مي زيبد الآن كيمي وزين . تا نديم مانند
زيب وزيبا وزيبان زيبانده نزكا
ورشغلو اولمق زيبيدن برشي

مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن
چراغ همه يلاني ديمه دي عليش وغنه شكر بودمه

قطعة الثاني عشر من سبع وعشرين في بحر الهزج الاخرب
المكفوف المحذوف وجعله مفعول مفاعيل مفاعيل فعولن

دي چوره يه پيرامن واقليمه دي كشور الاقليم
دامنچي يه قوبچي آهنكر وزركر
درخور بدر لايق وهم فاحي سزاوار
آرام دم لنك بزك ارايش وزيور
يارا زبدر سي بزووجي يراكشي
مي زيبد ومانند قلمي ماند بلزر
دندان ديش آرشيد بلك وتارارش قد

٢٦

بستر بكسر الباء الموحدة وسكون السين المهملة بالتركية قالي يعني برده ودوشك
بستر حصير كليم وغيري اورته بره دوشني
شيلر عقيب النعيمة

قوله بالاتر بيشتر وبيتر اسما التفضيل وادات التفضيل لفظ تر تاند اذا دخل اخر الاسم
يفيد معنى اسم التفضيل نحو اشو بتر وشقرق وخوبتر محبوبرك وعالمتر عالمرك

بودار غنچه بسم بوكه قالبه بستر الفراش
بوقرلغيه بالاتر وبالاي وخوي فرز
ايمرلكه دي بيشتر وكرلكه بستر
راهبر قولغوز بزنش واو قبچي بيرو
نيكار صوتش صورة دي چهره وپيكر
مي داد بن ويردي بكا عدل در داد
دادار ديكل عادله دي فرق نه دادر
ملك ايسي خداوند وخديو بستان ابو
برده قروش قول دي دير لر قوله جاكر
هم اولدي سپهدار وسپهبد جري باشي
دارا اولو سلطانه دي حكم ايدجي داور

الكافي والحاكم الملك العظيم

زحل کیوان مشتری برجیس مریخ بهرام والشمس مهر والزهره ناهید عطارد تیر والقمر ماه

مریخ دیدی بهرام و زحلدر دخی کیوان
کون باتدوغی یر باختر و دوغدیغی خاور
کوجلو یه توانا دیدیلر لیک بهادر
آب اولدی و شیو اولدی دلیر اولدی دلاور
شانی یدی کوجه دخی کوک السنه یی نشتر
لنک اقسق دیدی دلسز و لال آتیه سنغر
قیز اسغه سرخره دیدی درزنه درزی
دنبل چبان آرغ سکل ازرد و اوبوزکر
پیروزه ظفر اولدی کوکک اولدی سکالش
پاداش کشی کین آدو شمک دخی کیفر
بو یرق طوت و کیر یوله و طغری یورو دائم

قوله کوک کاف عجمی ایله لوح دیمکدر و بو بعض لغتده تصریح اولنمشدر و سوقا کلامدن مفهوم اولان بودر اما اکثر لغاتده لوح کوزی اکری و لوک ایکی ایکی یانی اکری و قوشی اغزی اکری دیمکدر و بعضیلر لوک بی دست معناسنه اخذ اولنور غفلت اولنمیه

لال آتیه بعضیه دلسز و لال دیو بیکلر

سرخره بفتح السین المهملة والخاء المعجمة بعدها زاء فارسی قزمه

درزنه بضم الدال المهملة وسکون الزای الفارسی وکسر النون المکتوبة وبعد یا مفتوحة وبعدها ها درستی بعض النسخ کالکال فی نسخة اسد درزنه قرکنی دردی دیمکدر ای انسنه اولور و قبرجی لعراند

دنبل الدمل عرب لغتنده مشدد در جمیع ابو دب دماسیل فارسیده تشدید له وتخفیفه دخی لغتدر حلیمی

و دنبل چبان تشدید میم ایله بو دنبل تصرف اولنمشدر اما اصل و کلام لغت عرب دلنده دنبل مستعمل دیکلدر اما فارسیده تشدیدسز بونز الکلی که عرب دلنده دمل دیدکلری تشدید میله اصل عربیه دکلدر بلکه فارسیه تعریب اولنمشدر و جمع تخفیف ایله دماسیل دیدکلری بو که دلیلدر بکر ذکر اصل و بو طویله دفیع و لغت درسکره عجم دلنده شایع اولدقده فعکره نظیره تبعا بعرب اصل اثبات اتمشدر و اصلی دخی لغط اتمشلردر

حلیمی

بویرق طوت یعنی بویرقه طوغری اول دنک حالده

سکالش بفتح السین دعوت و مکر و حیله و جهت و فساد معناسنه

جدل معناسنه

پاداش و پاداشن اخرنده نون ایله دخی نونسز لغتدر

عوض معناسنه حلیمی

کیفر برکشنک اندیکی اشن مقابلهسنده اولنور جزا و مکافات معناسنه اما برابر مکافاتده استعمال اولنور حلیمی

پاداش	کشی کین	دشمنک د	خی کیفر
مفعول	مفاعیل	مفاعیل	فعولن

اصله فرمان بردار بمعنى المطيع لان فرمان بالتركي بويرق وبردار بفتح البا بالتركي كوتوريجي وحذف لفظ دار للوزن
وفرمان ده بالتركي بويرق بويرجي بمعنى الآمر ودر رشو امر من درشدن بالتركي كرمك بره مخفف راه بمعنى الطريق المستقيم
وراست الصواب ضد الخطا ورو امر من رفتن اوروبدل وايدر دائم والمعنى كن مطيعا بامر الله تعالى وامر رسوله
صلى الله تعالى عليه وسلم واسلك الى الطريق المستقيم والزم على الصواب دائما وهو الشرع القويم واحذر عن الخطا
تخلص عن العذاب الاليم تحصل وتنال الى الجنة النعيم وذلك كناية عن العمل بمقتضى العلم بالقالب وبقلب سليم كما اشار الشيخ
علمه عمل ايت الخ عليه رحمة العليم والرحيم المحصل
قوله فرمان بر وصف تركيبي اصله بردار من فرمان لان برداره
مشتق من برداشتن معناه بالتركي قالدرمق وبوجلمك كما قلت الخ
درشو من درشدن مثل ورآوردن منقلب
ابجرو كرمك
ابجرو كتورمك
مني نعمة اتقد درشدن كرمك نفوذ ايتمك
راه كوالتار والاى المستقبلات

فرمان بر و در شو بره راست برو آمد
حال من فاعل درشو ... درشدن ابجرو كرمك ...
مفعولُ مفاعيلُ مفاعيلُ فعولن
علمه عمل ايت تا بوله سن جنت و كوثر

قطعة الثامن عشر من سبع وعشرين في بحر الهزج الاخرب
المثمن اصله مفعول مفاعيلن مفعول مفاعيلن

هم پايه دي تابستان دي كوكه ير سايه
فصل الصيف
هم واجي زمستان قيش دي كوكنسو يا اسايه
فصل الشتاء
هم يازبهار اولدي يا نيزكوز دير لر
فصل الربيع ... فصل الخريف
اسيي دي وصووق دي كرمايه و سرمايه
اولكم اوله اصلي آري اول باك نژاد اولكم
اولكم اوله اصلي الچق اول اولدي فرومايه
والوضيع والشخص فرومايه ... الاصل

فصار برداز وبردار من ثم حذف لفظ نده
~~الوزن ...~~ علامة اسم الفاعل وقدم المفعول
عليه لقصد معنى الثبوت فصار فرمان بردار وحذف لفظ دار لرعاية
الوزن اذ يجوز في الشعر ما لا يجوز في غيره والمعنى درشو بره اي اسلك
واوخل الى صراط مستقيم فرمان بر اي حال كونك مطيعا الى الله تعالى
ورسوله صلى الله تعالى اي اسلك مطيعا الى الله تعالى ورسوله صلى الله تعالى
عليه وسلم على الدوام والثبات ويجوز تقديم الحال على ذي الحال
كما في الخلاصة
لتحرر العصر

قطعة سيزدهم در بحر هزج مثمن اخرب
مجموع اللغة في هذه القطعة
19
كلزار جنان لعلي حسنكده تر ينمدر
شير وعسل وسكر لعلكده مبيندر
مفعول مفاعيلن مفعول مفاعيلن
هم ليس من نفس الكلمة
سايه بالتركي كوكه لفظا
فافهم
بحر هزج اخرب بودر كه متحمدر
تو بحر هزج اصلنده سكز كره مفاعيلن دينكه رنكم تكرر ذكر اولنمشدر
كاه اولور بعض اجزاسنه خرب داخل اولور اخرب كيرك تغييري
بيان اولندي بونده بر جز اخرب بر جز سالم اولور

من دوست ترا دارم اي دوست ترا جانم
شمع شب تاريكم كنج دل ويرانم
جامي

پاي تو ركيده يارك شديدا بجاغنه دير كه باذن الله تعالى ميوه اقسامي
اول زمان ترتيبا ولنوب بخته اولور لر پوخته مطلق اشيدكلدر
لفظ به زائدي كرما و سرما كرم دار معناسنه كرما ايكي
وقت كرما به حمام شاعر
اول معناي تاب لفظي ابلا اولنور
آماده اسم مفعول من امادن والماضي والمضارع بيا مايد بزيادة اليا وبيا موبه بقلب الالف واوا ومعناه بالتركي حاضرلو صحاح عجم
پاك بالباء الفارسي بمعنى ارى وبالعربية بمعنى التعيف ولفظ نژاد بكسر النون وبالزاء الفارسي هو الاصل والنسب شمس فخرنا سري بخش
بخش سلاطين ملك ابو اسحق مرتبه فضلا تاج پاك نژاد
فرو اشتقا بوندر كه بوندن معناسنه مايه هرشينك اصلي ودخي دوده وطفر لي
فرو بردن ديرلر وصو بطلي معناسنه وخميرمايه سركنه ده كه اكشي نمه به
فرو رفتن ديرلر صنعي

آماده اسم مفعول من آمادن والماضي آماد والمضارع بيامايد بزيادة الياء وبيامويد بقلب الالف واوا ومعناه بالتركيه حاضرلق الحاضر والمهيا تم

پرداخته اسم مفعول من پرداختن حق معناه تمام ايلمك حق

پرداختن تمام ايتمك وآينه صورت صيقل ويرمك وبالعربية التقديم والتزيين والتحسين فمعنى پرداخته اسم مفعول المتمم والمزين والمحسن فافهم صحاح عجم

پيرايه من پيرايدن معناه بالتركيه بزه مك پيراستن بش معناده مشتركدر اولا بزه مك آراستن معناسنه بونده كه بزه كه پيرايه ديرلر ثانيا اغاجي وبيكاري بوطمق تشذيب معناسنه وثالثا قپوجيلك شلادورمك سائر معنالري مذكور در مستقبلاتنده سين يايه قلب پيرايد پيرايند ه دينلور نتكم آراستن دن آرايد آرايند ه دينلور اما قياس همايه قلب اولنمق ايدي خاستن كاستن ده خواهد وكاهد دركبي

نازيدن التذلل والتعجب والتكلل والتغنج نازيدن نازلنمق تم

پيرايه بمعنى پيراستن بمعنى المزين ظ

آماده يراقلنمش پرداخته دوزلمش
بزنمك ودوزنمك نازيدن وپيرايه
ماهي بلق اولدي مار يلان وقرنجه مور
عقربله چيان آدي كژدم در وصدپايه
امروزكه اندوزي فردا بميان آيد
بوكونكه قزانورسن يارن گلور اورتايه
مفعول مفاعيلن مفعول مفاعيلن
يوقدر اكي عالمده ايلك كبي سرمايه
القطعة الرابع عشر من سبع وعشرين في بحر الرجز المرفل المربع اصله مستفعلاتن مستفعلاتن مرتين
تقطيعه ديرلر كنديده كنده

اندوزي مضارع مخاطب من اندوختن قزنمق بمعنى الكسب قلبت الخاء زايا في المستقبلات فصار اندوزد واندوزنده

مار الحية والافعى والاسود والارقم والتنين والثعبان والقيل عثمان حقاث سم تم

قوله امروزكه اندوزي فردا بميان آيد ام بمعنى اين اشارة الى القريب وروز يوم وامروز ههنا كناية عن الدنيا واندوزي مضارع مخاطب من اندوختن بمعنى الكسب قلبت الخاء زايا والتاء دالا في المستقبلات فصار اندوزد واندوزش وفردا بمعنى الغد والميان بمعنى بين البدء ههنا وآيد مضارع من آمدن قلبت الميم في المستقبلات يا فصار آيد آينده والمعنى كل ما كسبت في الدنيا الفانية من الخيرات والحسنات والعبادات تنفعك وكل ما اكتسبت فيها من الشرور والمعاصي على نفسك جئت بها يوم القيامة بين يدي الخلايق تجازى ان خيرا فخير وان شرا فشر كما قال تعالى فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره فالواجب لنا ان نلازم البر والاحسان ونترك الشرور والمعاصي والطغيان كيلا نفتضح عند الله الملك المنان كما اشار الشيخ الى هذا المعنى بقوله يوقدر اكي عالمده ايلك كبي سرمايه عليه رحمة الرحمان اسكنه الله تعالى بحبوحة فراديس الجنان الحمد لله

قطعه چاردهم در بحر رجز مرفل مربع

دل بنده سكا هم جان جگر والهيوزكه هم شمس وقمر
مستفعلاتن مستفعلاتن اولدي مرفل اي قدي عرعر

مرفل باوده سبب خفيف كه زياده تن في مستفعلن فينتقل الى مستفعلاتن تم

بو بحر رجز اصلنده سكز كره مستفعلن در دوردي بر مصراعده دوردي بر مصراعده كاه اولور هر بر مصراعدن اكثر جزين حذف ايدوب اكثر جز قالور اكا رجز مربع ديرلر كاه اولور اخرده واقع اولان مستفعلن لفظلرينك اخرينه تن لفظ زياده اولور مستفعلن تن دور مستفعلاتن اندن بول كنورلر مرفل ديرلر بو بحر تقطيعه بو معامله اولنوب تسويه مرفل اولنمشدر ومعلوم اولسونكه بو قطعه رجز مشطور اولور اول تقديرجه هر بر جزء بر مصراع اولور جملة اجزاسنك ترتيبي بوجه اولور ومعلوم اوله كه بو قطعه نك وزني فعلن فعولن فعلن مفعولن اوله ياخود مستفعلن فع مستفعلن فع اوله بونلرك هر بريني بر جزء نسبت ايدوب اندن تخريج ايتمك قابلدر لكن اولكي اقربدر الحمد لله

بيت المربع المرفل

عاشق شدم او بر دلبري واه سنگين دلي شد سيمين بري شاه

تقطيعه المتفق والمسنون تم كنديده كنده هماسن كنديدن بالكاف الفارسي بمعنى الكنن عسى سبع الكنانة جامي قدس سره العزيز

هما اسم مفعول من كندن اوكيدوبوني قحاع رفوني

تقطيعه در مستفعلن ترفيع كندين كي مستفعلن
دارغ بجتنرل مستفعلن ترفيع تقطيعه كن
مستفعلن دارغ وقس على هذا القطعة
تقطيعه مفعول ديرلر فعلن كنديدن مفعول
كنده فعلن وقس على هذا تقطيع فعلن شديرلر
فعولن كنديدي فعلن دكنده فعولن يحتمل
هذه القطعة الى هذا الوزن

بكسل فعلن بشه زكش فعولن تيبي فعلن شكنده فعولن بكسسته مفعول زلمش فعلن قيميه مفعول كندن فعلن كذا

قوله بكسسته اسم مفعول من كسستن او بگسيخته اوزلمش من گسيختن بالتركيه اوزمك واوزلمق متعد ولازم قلبت الخاء لاما في المستعملات فصار گسسته وگسيلده وحذف اليا احيانا فصار گسل ويجب الحذف في صيغتي الامر والنهي فصار بگسل ومگسل حليمي

مجموع اللغة فيه ٢٧ القطعة

بكسسته اوزلمش قوبلمش كنده

فرخنده وفرخ قوتلو وخرم

شاد اغلمق كولمك گريه خنده

بل آزنده يار وبنجي

رزق ويرجي در روزي دهنده

هم بيلجي يه پويفس دیرلر

سكردجي يه دیرلر دونده

هم جنكجي يه هم دابانجي

اولدي كنده داخي گشنده

خوردن اسفودن كندوي اوگمك

لاف اورجي يه هم كپ زننده

سودن اوگمك مدح معناسنه مستعملاتنده واوريزالف وپاكوزلرلر ستاید وستاینده دیرلر حليمي

زننده اسم فاعل من زدن ...

[illegible]

لفظ چه بالكسر استفهام عن غير ذوي العقول عينا كان او عرضا علمي لفظ چه بمعنى ما الاستفهامية في العربية
بخواهي مشتق من خواستن بالواو الرسمي قلبت السين ها في مستقبلاته فصار خواهد و خواهنده
فالواو رسمي والالف ثابت

هر چه لفظي جميع معنا سیله يا خود او كنده يا ايله تعبير ايتمك جائز دكلدر لكن بر مقدار زمان اولنمي ايچون التنه بر الف چكلور

هر نه دیلرسك ايچ بعضي كلها تريد و تشا ان اذهب واورد وانشئ فيك

قطعه بيست و هفتم در بحر كامل مثمن و اخلع بعد الاضمار

القطف حذف سبب خفيف بعد اسكان ما قبله كحذف لن من متفاعلن ليبقى متفاع فينقل الى فعولن

شكري جبل تلمد ربنك نبات وقندي
سنبي بتوعبير و مسك او قندي
ايره لي صبحك نسيمي جانان افندي
متفاعلن فعولن متفاعلن فعولن
بوكا كامل مخلع ديلر آي جانان افندي

مجموع اللغة في بيت القطعة ٢٢

بصنوبري قدو لكشي اكراي صبا كذاري
بهواي جان حزينه دلخسته خبري
حالي

هر چه بخواهي رو خواه در تو
هر نه ديلرسك وار انسته سندن
مستفعلاتن مستفعلاتن
سن سندن اولمه غافل ايكن
قطعه الخامس عشر من سبع و عشرين في البحر الكامل المثمن الاخلع بعد الاضمار اصله متفاعلن فعولن متفاعلن فعولن
ندر اصطره ستره قرمقد رسترون
بلكو فسان فساني شل وقصر سترون
ديدي و كلكه نشاندن دخي صجمغه فشاندن
دخي صقمغه قسردن دخي طوكمغه فسردن
بغل اولدي قولتق آغز بو جغنبر لنج و برز

فسردن مستقبله فشارد و فسرد و فشارنده و فشرند
افسردن لغة في فسردن بالتركي صقمق كالعصر و يجوز زيادة الالف في مستقبلاته فيقال افشارد و افشارنده و يجوز على الاول فيقال افسرد و افشرنده و افشركر عصار يعني هوس يستخرج الادهان في الثمار والبزورات يقال بالتركي بزرجي
لنج الشدق والفك كوشه دهن لنج ضم لا مله مطلقا آوروج منه قلور و آورد ك طشره سي و قرنجه و برنسه يردن طشره چكلنه ترانه

وهذا البحر الكامل اصله متفاعلن ثمان مرات الا ان العروض والضرب والجزئين من المخشوين مخلع وهو الخبن والقطع بعد الاضمار فان متفاعلن في هذه الاربع اضمر فسكن الحرف الثاني فصار متفاعلن ~~وحذف ساكن الوتد و اسكن~~ بسكون التاء فينقل الى مستفعلن وخلع مستفعلن بحذف الثاني الساكن وحذف ساكن الوتد واسكن متحركه فصار متفعل فينقل الى فعولن والعلل كما يجري في الاصول يجري في الفروع ايضا كما في فاعلاتن هو من الاصول فيخبن فيقال فعلاتن هو الفرع ثم يقصر فصار فعلات فينقل الى مفعول كما في القيصرية وقد اخطا من قال في بيان علة هذا البحر بوكه كامل مقطف ديلور اي جانم افندي والقطف في اصطلاح العروضيين حذف سبب خفيف ثم اسكان ما قبله وذلك لا يتصور الا بفاصلة فيختص بمفاعلتن ولا يجري في غيره

ستردن بالمسين ونحو التاء العقيم
ندن فدان دكما الغرس والنصب والاجلاس والاقعاد واغاج وطاش دكمك و بر كمسنه برايش ايچون نصب ايلمك وا وتور دمق اجلاس واقعاد معناسنه علمي
احل العصر في
نس بزر سلكمك اغجه زبرنسي بمعنى النقش و بوجي معناسنه دكلور نشاركي علمي
وافشانده لغة فيه بالتركي سلكمك شلا اغجه سلكمك و عرجه نفقش و بزرلر علمي

دوجه

نشیمن بالکسر مکان اقامت وبالفتح وطن حق

نشیمن قوشک اوتوردیغی مکان الطیر مقعد الطیر معناسنه ویوا معناسنه کلور وسائر جانورلرک دخی بتاغی حجر معناسنه

کنج ضم کاف عربیله درکوشه کبیدر ح

چراکاه المرعی المرتع المسوم مشربه آب کبی ح چرا اوتلق مرعی معناسنه واوتلمق اسم مصدر درواوتلمق طوار یعنی چریدن لفظندن صیغه مبالغه در وکاه کاف عجمیله دورت معنایه کلور اولا بمعنی الوقت ثانیا تخت ثالثا قیومجی یوته سی رابعا اسم زمان واسم مکان ومناط فعل در کرزکاه وتختکاه ودستکاه کبی علیمی

علف طوار بیجک یم وقرواوت هشیم معناسنه وزار کلیجی نالان وانین معناسنه وادات اسم مکاندر براسک اخزنه اولاشور اول یرده چوق اولدوغنه دلالت ایدر کلزار لاله زار کبی علیمی

دانی المنجل والمحصد والمنجل والاذرد والمنذب ح

کیا اوت نبات معناسنه کیاه لفظندن مخففدر پادشا کبی ح وکیاه کاف عجمیله اولمسی شایعدر امابعض لغاتده واکثر

[illegible]

کاف عربیله در دیو تصریح اتمشلر واصول عجم عربیه اولمی اوزره معتمد در ح

نوار اورکن واورغان وجادرک یولری اوزرینه دکدکلری انلوشریدر اورکن اورلمش وطوقنمش اوله قوله تعالی علی سرر موضونة ای منسوجة بالجواهر الوضین بعنی اورکن واورغان بوکلمش اوله ح

شیم جارق اشیم وزانی جقشیر معناسنه دره نه لغانده واکثر نسخه ده بویله در اما عند البعض جلبیر شترکدر الاول الصحیح واشم فارسیده رکی لغه ترکیدر شاهدی ولایتنده شلوار معناسنه در ح

اشیم بکسر الهمزة والشین فی ح زانی جقشیر زانی شلوار زانیه ج طولان ح

القبة خرکاه وخرکاه وخرکه نرلق ح

کرزن برنوع بارم رضیع تاجدر التوندن طوقنمش یا اوزرنه جواهر برکدوب عجم بکلری تختکرینه اوتوردقده باشلرینه اورزلرایدی ودیدیلر بیوک تاجک آدیدر که تختا وزرنه التوندن زنجیر ایله اصلمش ایدی پادشاه اولتم تحته جلوس وتردد قنده بشعلنه کاه کاه باشلرینه اورنور لرایدی کا علیمی

بو بحر مضارع اصلنده مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن در مفاعیلن لفظلرینک جمله سنه اخرب دیرلر خرب علتی داخل اولوب اخرب اولجی وقطعه نک وزنی حاصل اولور ومفاعیلن لفظنک اولندن میم اخرندن نونی حذف اولنوب فاعیل قالور قد لفضکر ومفعول لفظنی انکله بدل اکتورلر انوک دخی ادنه اخرب دیرلر ح

<table>
<tr><td>

بو جغه دی کنج لیکن او تری در نشیمن

دیمش اوتلغه چراکاه دخی اوتلور علفزار

اوته دی کیاه اوراخ تندر نوار اورکن

شیم اولدی جارق آدی اشیم اولدی قخ انی

قره اوه دی خرکه قلیچ نه اوله کرزن

بهمه تو نیکویی کن شو پندابنک از من

قمو به سن ایلک ایلیه اوکت اسنه بند

مفاعلن فعولن مفاعلن فعولن

یره مزلمه یارا ولمه ایولردن ایلک اوکرن

</td></tr>
<tr><td>

قطعة السادس عشر من سبع وعشرین فی بحر المضارع

مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن

المثمن الاخرب اصله مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

</td></tr>
</table>

قطعه شانزدهم در بحر مضارع اخرب مثمن

زنب رک اوزع اول خال اوزع اول سیه مو

قان اتش اوزع عنبر عبیر ده دوه خوشبو

مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

اوله مضارع اخرب وزنی اولور انوک بو

بیت

ابر بهار بارانی دین چشم خون فشانم

بلبل باغ نالانی عاشق بصد فغانم

مولانا جامی

مجموع اللغة وهو العلامة

۲۹

قوله بهمه ای لجمیع ذی روح وتوابانات والخطاب عام ای لکل من یصلح ان یخاطب ونیکویی اصله نیکوی تظهر الیا عند الاضافة مثل روی نیکویش وقد زید یا النسبة فی اخره مثل نیکویی بمعنی الاحسان وکن امر من کردن بتو بانت پند النصح وابنک اصلا این معناه بالترکی بو وزیدت الکاف عجمیة اخره فصار اینک بالترکی بو کجغز وهذا الکاف للتصغیر وازمن منی والمعنی یقول الشیخ قدس سره احسن جمیع ماوجد علی الارض من الانسان وسائر الحیوانات فانی انصح لک بهذا النصح العظیم وخذه منی واعمل بمقتضاه کما قال تعالی فی محکم تنزیله ان الله یامر بالعدل والاحسان وایتاء ذی القربی وینهی عن الفحشاء والمنکر والبغی یعظکم لعلکم تذکرون امرنا الله سبحانه وتعالی بالعدل والقسط والبر والایتاء ونهانا عن الفحشاء والمنکرات والظلم ووعظنا بهذا النصح ثم قال لعلکم تذکرون وتذکرنا لا یکون الا بمرشد الکامل والشیخ قدس سره انصحنا بالاحسان علی جمیع المخلوقات وذلک لا یمکن الا بخدمة المرشد الکامل وبهذا ایک واشار الی هذا الرمز بقوله یرده مزلمه یارا ولمه ایولردن ایلک اوکرن والمراد من یرتر هم الذین یامرون بالفحشاء والمنکر ومن ایولر هم المرشدون یامرون بالعدل والاحسان وینهون عن الفحشاء والطغیان ولابد لنا من همة المرشد الامر بالاحسان حیث قال قدس سره یار اوله دائم سکا همت مردان

الفقیر

قوله نیکویی الواو فیه مع الیا اذا اصله نیکوی للا للدلالة علی النسبة اللازمة الخلقیة التی لیست بکسبیة کالواو فی لفظ هندی کما قال خواجه حافظ الشیرازی اکر آن ترک شیرازی بدست ارد دل مارا بخال هندوش بخشم سمرقند بخاری را بده ساقی می باقی که در جنت نخواهید یافت کنار اب رکنا باد کلکشت مصلی را فغان کین لولیان شوخ وشیرین کار شهر آشوب چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغما را زعشق ناتمام ما جمال یار مستغنیست باب ورنک وخال وخط چه حاجت روی زیبا را فالواو تدل علی النسبة المخصوصة بخلاف الیا النسبی فان مدلوله مطلق النسبة وافاد هذا المعنی مولانا ابن کمال پاشا فی دقایق الحقایق

للمحرر

ستين كولك كراتوك ايلوطاني
كسيركز وقزمه كه اتوكي ايلر ير
قزرلر حلبي
بعنزلة بوزلو
جبه وبالنه ده

ناسه دمركورك ازخش
معاسنه وماشه
نعم الله

تنك يستعمل على معان الاول الضيق ضيق دنيا بمعنى حزام ايرقونگي بالتركية
وثالثا الجوالق ورابعا الوادي الشديد وخامسا الشئ الكشكل وسادسا
الغزل بالتركية يوكك بريانه وسابعا رؤس الجبال صح

مجموع اللغة هنده
الكلمة
٣٩

ازرنك بفتح الهمزة وسكون الزاء المهملة وفتح الراء الفارسي اسم كتاب للغة الثالثي
المعروف البياني وجمع فيه ما اخترعه من النقوش العجيبة شرح على كلستان

زنك زاء عجمية ونون ساكن ايله پاس وكف معناسنه ورواييدركه بو معنا
زاي عربيه در اما عوام غلط ايدوب زاي عجميه تلفظ ايدرلر دينفل
اولنه چا
نعم الله

زنك بويا وطاغ كه سيه كه يا باني اوله وكنك بزاغوب وحيله ومكر كبي
استعمال ايدرلركه فلان فلانه عجب زنك ايتدي دير لر نعم الله

طارم صح

بلغجق گل آهنك الجي هم قلجي اولدي داسه
مستين كولنك وكوزك يارودي داخي ...
قيلاك بلنك وقولك تنك اولدي ... زنك
مائي كتابي ازرنك دي زنك ايس وپاسه
طوبرنه كالنك وهم زنك طاغ الجيسي پلنك
٥ حار اولدي خسنت منت وپيش سياسه
هفدانه وزغنو رانبي وباغ روغن
بريان اشبه گوات وزر جناغه كاسه
انجام صوك دشنام سوگمك اسنانس اوكنك
دشت اووه ورنكن طشت بنگان دينلدي طاسه
انگور اوزم زنگدر آلو مرود امرود

روغن باغ اسم عامدركه حيوانات منزاولسه كركا
حبوبات منزاوله ونباتات منزا ولسه كرچه عرب ولنده
حيوانات منزا اولانه سمن وحبوبات
اولانه دهن ديرلر ايسه

القيطنية هفدانه
ديروزلو آتي

الكشك تنف گكن يا خود
الكشك ملنت كمي
حلبي

بنگان بفتح الباء العربي ...
بنگان بفتح الباء العجمي ...
نعم الله

قوله شادی الشاد بمعنی الفرح والیاء الساکنة الداخلة فی آخر الاسم تفید معان الاول مصدریة نحو شوخی
تمکن وشادی تمکن فیقال لها یاء مصدریة والثانی للنسبة مثل شیرینی وترشی وقد یزاد مع الیاء النسبة
نون للمبالغة مثل زرین وسیمین والثالث للخطاب فی مثل هذا البیت جکنم زحمت تو لیک دودیجه
جون سروری وپادشاهی کرد والخامس للوحدة مثل پادشاهی فات دس للتنکیر والمراد ههنا
الاول وتمکن نهی فاعلفیه وتو تأکید وسور محل العشرة والجمعیة وبالعربیة العرس والبارد
وانم بالهاء الاصلیة وکذا اندوه بمعنی الغصة والغم ومیاز نهی من آوردن وتفتح الزای مستقبله
فیقال آورد آورنده وقد یحذف الواو لکثرة استعماله فیقال آرد آرنده وههنا کذلک وسوک بمعنی
المصیبة ومراد الشیخ قدس سره من سور الغنی وسعة العیش وحصول المرادات الدنیویة ومن سوک
الفقر وضیق العیش والمعنی لاتکن فرحا مع الغنی وحسن المعاشرة وسعة العیش وحصول المرادات الدنیویة اذ
هی تحتمل الاستدراج من الله تعالی ولاتکن مغموما ومکدر الحال وکالح الوجه مع الفقر وضیق العیش اذ هو
یحتمل معاملة الامتحان من الله تعالی فاقنع بما قسم الله سبحانه کما قال سبحانه وتعالی نحن قسمنا بینهم معیشتهم
فی الحیوة الدنیا فان القناعة کنز لایفنی وقد اشار الشیخ قدس سره هذا الرمز بقوله سلطان عالم
اولدی قانع اولان پلاسه والمراد من القناعة الرضاء بالقسمة والاکتفاء بالبلغة یقول الله تعالی یوم القیمة
این صفوتی من عبادی فیقول الملائکة یا ربنا من صفوتک فیقول الله تعالی القانعون بعطائی والراضون
بقضائی والمراد من البلاس مقدار الکفایة فی المأکل والملبس والمشرب ومن اتصف بهذه الصفة یکون
سلطانا فی الدنیا والآخرة ومن لم یتصف یکون مذموما فی الدنیا والآخرة قطعه لاتکن للعیش مجروح الفؤاد
انما الرزق علی الله الکریم کن غنی القلب واقنع بالقلیل مت ولا تطلب معاشا من لئیم قال نوعی رح
نوشیا جمله جهان مال الیجون المرغوبا فالک حالنه بق اوزکه تماشا دربو طوپی رکوزلر آخر آوج
خاک سیاه فتح جوق ماله حریص اولمه که دنیا دربو نعوذ بالله تعالی من قولنا لم نعمل استانبول ومصر

یقین شدکه زتن منم تو تو سی والرابع للوصف مثل کس سرور کاج

سیب المه نار انار وگلنار گل کرا سه
انماجه بانه آله طوشنجل وطوغن بار
بوجنه دلوجه طغان هم شب پره یرا سه
انوبک سونمکله اولدی بطروکلکن
هم خار خار دیرلر اولسه کوکلده تاسه
شادی تمکن تو باسور انده میاز باسوک
سو نمه سن دوکونه غصه گتوره باسه
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن
سلطان عالم اولدی قانع اولان پلاسه

قطعه السابع عشر من سبع وعشرین فی الخفیف
اصلها فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن مرتین
المخبون المقصور فاعلاتن مفاعلن فعلات مرتین
سالم مخبون مقصور

عیب وبلیه

بحر خفیف مجزو ومخبون ومقصور اصلده فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن

قطعه خفیف وجه

بحر خفیف اولدیغی قصر المخبون

کوزلرنک فتنه سی جهان یعقوب
فاعلاتن مفاعلن فعلات

ماه رویا مجنون سن کشتاب
کشتن عاشقان دیه صواب
جامی

بو بحر خفیف اصلنده فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن مستفعلن دور گاه
اولور ایکی مصراعک هر برنده مستفعلن حذف اولنور مسدس اولور گاه
باقی قلان اجزانک جمله سی مخبون اولور یعنی فاعلاتن فعلاتن ومستفعلن مفاعلن اولور
گاه اولور اخرلری اولان فعلاتن تفعلن تن حذف اولنور فعلا قالور فعلن اکا
جون تلفظ محذوف ومخبون دیرلر لام بر الف زیاده ایدرلر فعلان
اولدی مذال دیرلر بوجمله ذکر اولنان اوزن فاعلاتن مفاعلن فعلان اولور الخفیف

یستعمل فی هذا البحر علی التقریة والحذف والجزء والاذالة
اخری اولان جزء محذوف ومخبون
اوله مخبولنده کوریلور

كرازه كك طلوز وكلنك وبوك بيل وبر نوع حرا ايدر اكثرا و غلانه طلوغور لكن عورتكره ...

بر قا ايدر كه ساقز كتوررلر عامه تحريف ايدوب كرز ديرلر ونازله صبا آلنمغ وبوجك ...

اوك ابله قيون وصغر سوررلر وصغر تماج وجوبان كلكسي وديوار يارغي ودانك ...

ذباب مگس. قمله شپش. قمع مگس. شذاة مگس نر. نعره مگس سگ. بعوضه مگس خرد. بقه پشه. فرس ...

كوكراز فاعلات يعني اذا مددت الكاف بالضمة يكون هذا الجزء مقصورا وحده واذا قصرتها فعلات كراز يكون مقصورا ومخبونا تأمل

كراوباز فاعلات يعني اذا قرأت هذا الجزء بوصل الهمزة يكون مقصورا ومخبونا واذا قرأت بقطعها يكون مقصورا وحده وقس على هذا باقي القطعة في محل الامكان

يوخ بس وطلكوز نه خوك وكراز
سك نكس ايت سكك وي خرزا باز
دزسكه وازن ويدب قرش
قوله باز ودي هم قولاجه دي باز
سوزن اگنه كزارش وسوفار
اوق گزيدر وهي وضيده كاز
بهمن نصيحي لغون سيتر قصا
گونه وكردوكرى اوزون نه دراز
ويدن گوز گوزنيان وبق سكر
ياق سوز آز ياي الف زاي
تجيد تاره زبانه يوروك اتمك

كرباز فعلات شاهدي نسلندنم اولنلر سكوت قراغندن خر در سكك شكلنو سنه ديرلر اما غيرلر بحيه تمار بار كيرك قورو غي التنده اولان سكك وباز زيانده حاصل اولان ايري سكك سكلره ديرلر اوباز

سك الكلب. نخ نخ جغ جغ. وازن بكسر الراء ونفتحها بمعني الزنجي. المرقي. سنكجه. سكنكاري

استادلردن باز لفظني باء ايله كور دكمزدن ما عدا جميع شاهدي ننيزري ايلدوغنا باز قول معناسنه كلدوكنده قولاج ودخي اكا يقين وملايمدر باز و دير لر بو خاصل لغتده يا حطي ايله باز لغتده شك وشبهه يوقدر حتى عليمي يا حطي بانده باز قولاج وكرنمك معناسنه اسم مصدر وصيغة امر وصف تركيبيه ر ديو تصريح اتمشدر

سوفار اصله سوفار بضم السين وسكون الواو ولكن قرا للوزن بالضم بعينه

گاز المقطع والموضى والمقراض والمقراض معقده بضم الواو

كر فتح كاف عجمي وزاء عربيله اوج معنايه كلور اولا يلقوزن اغاجي ظرفا معناسنه ثانيا ارشو بك انك ايله براوجلرن الناجتل حلبي

بنكر نگاه كردن وگرستن بمعنى الالتفات والنظر وفي مصدر الثاني حذف الياء في مستقبلا نه فضا رنكرد ونكرنده والامر بنگر والباء زائده كاني

ديده اسم مفعول صيغه سيدر ودبنك معناسنه ومطلقا گوز معناسنه كلور ديدن بكسر دال ايله كورمك رؤيه معناسنه مستقبلا تنده فيتر قياس اوزره دال يا به قلب ولنور بيند وبيننده ديرلر والامر بين بفتحه ره

بساز من ساختن قلب الخا زا با با ئكشي يعني كاري راسافتن صح في مستقبلانه قيال سازد وساز نر حاوين ساز ديني

بسوز سوختن الحرق والاحراق لازم ومتعدد قلب الخازا با في مستقبلانه فضار سوزد وسوزنده والامر بسوز والباء زائده

ترك از ارغارت ايلجوز ايل اوزرنه جيجي وهم اول جيان كسته اسم مصدر استعمال اولنمدر ووصف استعمال اولنور

تركتا زا ولدي هم سكر دبتاز

چهیدن جیم عربینك فتحیله تالقیق معناسنه قریب اولان سکرتمك معناسنه دخی مستعملدر خزیدن دخی بونلر مستقبلی جهاند کلور بعضی بونك معناسی مصدرلسی سکرتدرمك اولور ❊ سرزم قچی دیدکلری بیرادر که ترکیده آچیده دیور عند البعض ترزوقلاغه دیرلر و کردمه دخی دیرلر بیر مبالغه مشابه اولمغین سرزم تعبیر ایدرلر ❊

قلقمق جهیدن و بازی
اویون و قلقی برجه اویونه بباز
نردبك ماشین و مرجمك مجو
هم قچی سرزم در صو غن غو بیاز
بیم در قورقو صبر و در بیمار
داخی بسیار چوق اندك از
هم كم اكسكدر فراوان بول
اولدی خرسند قانع و حرص از
بیش خورداوتمه فاصله فرق خوید
كفه كسمك دی اورتغه انباز
كوكلمز كتدی كلمدی نیفه

سرزم ازغل بالفتح ... من الحنطة ... الغرس التركی ...

بونلر بسیار کبی ... ایدرلر اما بجربلده و بونکته اوزره ... اضافتلر ... بونلر ...

بعضیلر حرص قانعك تفسیری ... آز و قدیلر ...

لفظی ترجمه ایتمك ... اما خطا ایتمشلر ... بفتح الخاء و كسر الواو غلط مشهور در ...

قوله دل بمعنى الفؤاد مضاف الى ضمير المتكلم مع الغير وهو ما اضافة محضة اضافة الملك او الاختصاص ورفت
ماض من رفتن فاعله ضمير دل وصلته محذوف وما للتحسين اللفظ ونيامد جحد مطلق وباز بالتركي كرو
والمعنى بقول الشيخ قدس سره ذهب قلوبنا وفؤادنا الى المعشوق الحقيقي وهو الله سبحانه وتعالى ولم يات
منه الينا قد اشار بهذا البيت الى وصوله الى التوحيد لان قلبه وفؤاده متى انقطع عن المعشوق لا يكون
عاشقا حقيقيا ويكون في قلبه حينئذ غير المعشوق قالوا لذي النون المصري قدس الله تعالى سره العزيز
في جنيد وصلها ولم ~~يصل الى التوحيد قالوا ما التوحيد~~ قال هو البغدادي قدس الله سره العزيز وصل الكشف
والكرامة ام لا قال وصلها ولم يصل الى التوحيد قالوا ما التوحيد قال هو ان لا يكون في قلب ~~العاشق~~ العبد
غير الله تعالى وينبغي ان يحفظ ويستر اسرار المعشوق والحالات الواقعة بين العاشق والمعشوق واسرار الشيوخ
واشار الى هذا بقوله اى شه خوبرو الخ قوله اي حرف نداء شه مخفف شاه خوبرو مليح الوجه بخند
امر من خندیدن بمعنى اضحك بناز اي بالتدلل والتعجب والشكل والتغنج والمراد من شه خوبرو المريد والمعنى
ايها المريد المليح الوجه اضحك بالتدلل والتعجب وهذا كناية عن عدم التكلم بالاسرار لان الانسان اذا تكلم
بالتدلل والتعجب يلزمه التكلم قليلا ومن حفظ اسرار الشيوخ وكل اسرار نال مقصوده في الدنيا والاخرة
وقد اشار الى هذا الرمز بقوله ابره هر که صقلیه راز وانما وصفهم بقوله خوبرو لان المريد يكون من الشباب
اكثريا الخلاصة شرط الوصول الى الكرامة والتوحيد اثنان الاول تعلق القلب والفؤاد الى الله الكريم بحيث
لا ينفك منه طرفة عين والثاني ان يحفظ الاسرار وقد اشار الى الاول بقوله دل ما رفت مى نيامد باز
والى الثاني بقوله اي شه خوبرو بخند بناز ولذلك غير الاسلوب السابق واللاحق حيث كتب البيت
الهمايون اثنين نعم البيت الهمايون هما قدس الله تعالى سره العزيز

احمد الفقير

دل ما رفت مى نيامد باز
اى كوزل يوزلو بك كوكل نازين
اى شه خوبرو بخند بناز
فاعلاتن مفاعلن فعلات
ابره مقصوده هر كه صقلیه راز

قطعة الثامن من سبع وعشرين بحر الرجز المثمن
وصلیه مستفعلن ثمان مرات وبيت الثالث مفتعلن
المطوى مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن

بنجشك اولدى المك هم دخى ماشو درالك
هم دخى آتشو كل سرخ و كدكسوين اولدى كيك
خواهر قز قرنده دى مادر آنا آنه پدر
آدمه مردم دى ويلى مردم چشم اولدى بيك

قطعه هشت و نهم در بحر رجز مثمن مطوى

تا توجوابنه ولا باجه بكر وبكنى ديدهجان آينة آن رخ نيكوى ماجه
بحر رجزك اصلى سكز كره مستفعلن دركاه اولور اجزاسنك جمله
زحافندن طى عارض اولور مطوى اولور مستفعلن دن فا حذف ايدرلر
مستعلن قالور مفتعلن لفظى اندنبدل ايدرلر
مفتعلن لفظنه مطوى ديرلر
بنجشك بفتح التحتيه من باب نصر قلب الخاء زاء ثاني
مستقبلاته فيقال بيزد وبيزند والامر بيز
والنهي مبيز

ماشو الغربال الكل وقلبيرد كل بكسر الكاف العجمي العلقين يقال له بالتركي بلچى وبمعنى التراب مثل كل ارمنى وسرخ بمعنى
ماشو كل دماتشو المنخل
الحمرة يطلق على العارض والمعروض مثل رنك سرخ وسرخ رنك كذا قالوا

مردم بني ادم ذكورا وانانا مرد ار رجل معناسنه شوهر وشوى بضم الشين فيهما بمعنى

زوج المرأة بالعربية
مردم ادم اوغلانى وكوزبكى ديمكدر لفظ انسان بو ايكى
معناده مشتركدر مردم انسان ايله ايكى بينده مشتركدر
اولوب كذلك بيك دخى ديدى طفل انسان بينده مشتركدر
ولغز طفل انسانيدر احتراز ايچون مردم چشمه ديمه
مضاف قلدى
كذا في الكتب

بيك بالعربية انسان العين لغته العين
مقدمة الادب

كلاب اب
والنبود

اول اغاج كه هنوز كاسلمامش اوله برنج توب طوررر
اوله اما يشلي ديررا اغاجلر جنسندن دكلدر بلكه او دخي القدر
اكا هيزم ديرلر بيت جو آمد بدان كوه هيزم فراز
بر افغت بالاو بهن ودراز كسلدكدن صكره
اغاجك بناجنسه هيمه ديرلر اودون چكنه هيمه كش
بحر الغرايبده وهيمه اودون هيزم معناسنه ديو فرق
اتمامشدر اغاج بوطوب دركوكدن صكره چوب ديرلر
ابن كمال پاشا

آذر اول قرزينه مخصوص اودكه اسميدر آذركون اوندندر بر چچك
ادر ديركه او دخي تكنده دركه انغ باقلب ايدوب اذريون ديرلر
توركيده اول چچكه خطيه ديرلر كمال پاشازاده

زنخ بفتح الزاء العجمي الخرقة يعني اسكنه بار بنيش علي

اودوكوزي انكر

الاواثم السخياني

دكلك هو

قطعه نواز وهم در بحر منسرح مطوي و مجدوع

مفتعلن فاعلات مفتعلن فاع

مفتعلن فاعلات مفتعلن فاع

همه وهيزم در اودون هم دخي خاكستر كول
آذر اود انكشت كومر اخكر كوز يعني ذالك
زنخ دري زنخ بيالو طونه دي دخي اديم
سختيان وجرم كون وپوست دري خوت
بوزاته دي خنك وسمند آولدي قوله ادكه جنس
سركش وشنك شنك بلكين زرم روا ولكه اولدولك
چندشتابي بكنه اين روشت تا بكجا
نيجه ايورسن يزوغه بوكدنشك قنديه دك

مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن

هرنه صنورسك انكه هب باشكه كلسه كرك

قطعه التاسع عشر من سبع وعشرين في بحر المنسرح المطوي

اول طفوزنجي قطعه دن فرق درت لغت
شاهدي النصف اولور لفظا كاشانه ۵

قوله چند سؤال عن العدد وبمعنى كم الاستفهامية بالتركية نيجه وشتابي مضارع مخاطب من شتافتن ممشي
قلبت الفاء باء في مستقبلاته فصار شتابد شتابنده بمعنى الشيء السعي السرعة الباء متعلق به والمجرور
وهو كنه منصوب على انه مفعول به غير صريح له وهو مخفف كناه بمعنى الاثم واين اسم اشارة الى القريب
وروش اسم مصدر من الفعل رفتن بمعنى المشية ويستعمل بمعنى العادة والتاء ضمير خطاب بمعنى انت وتا بمعنى حتى
وبالتركية دك يعني يكون اداة الغاية ويجي على ثلثة معان بعد هذا ذكرت في المطولات وكجا اين بالتركية قنده
وحينئذ يكون ههنا مفعولا مطلقا لان الفعل الذي بعده وهو شتابي غير مشتغل عنه ولذلك كان حينئذ منصوبا
معمولا لذلك الفعل على حسبه وههنا يقتضي مفعولا مطلقا والمراد بالشيء بالاثم السعي بسوء الظن للمؤمنين وذلك
حرام اثم يجب الاجتناب منه كما قال سبحانه وتعالى في سورة الحجرات يا ايها الذين امنوا اجتنبوا كثيرا من الظن
اي كونوا على جانب منه ان بعض الظن اثم ولا تجسسوا اي لا تبحثوا عن عورات المسلمين تفعل من الجس لما فيه
من معنى الطلب فمعنى المصراع يقول الشيخ قدس سره كم تسعى تسعى بالاثم بسوء ظنك للمؤمنين الذين هم اخوتك
في الدين الى اين هذا المشية فانك ان سعيت الى الضرر فضرر راجع سعي عليك ايضا ومن عاب عيب
وعاب عيب وظن بالسوء ظن به كما قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم لا تتبعوا عورات المسلمين فان من
تتبع عورات المسلمين تتبع الله تعالى عورته حتى يفضحه ولو في جوف بيته ويفهم من هذا الحديث الشريف صلى الله
تعالى على صاحبه ان من قصد ضرر الاخيه بسوء الظن ولرفيقه انما هو على نفسه ومن قصد خيرا لحسن الظن
فانما هو عائد على نفسه واشار الشيخ قدس سره الى هذا الرمز بقوله هرنه صنورسك انكه هب باشكه كلسه كرك
يعني خيردن وشردن مؤمن قرنداشكه ورفيقكه هرنه ظن ايدرسك نفعي وضرري كندوكه عائد اولوب
دنياده واخرتده باشكه كلجكدر بس لايق اولان اولدركه عباد اللهك دكلكنه حسن ظن ايدرسن تا كه
اوزرك دنيادن اخرته كيدوب بوطريقي عن صميم القلب كوده سن يارن جنت اعلايه وبهشت بالايه
رحمتنده واصل اولوب نعمت عظماء الرتبه تناول ايدوب بوده سن وحور عيني لاابالي در اغوشه ايدوب
توجه سن قال سبحانه وتعالى من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعليها وما ربك بظلام للعبيد

العمر لله

بر امر من بریدن بمعنی القطع جشدید الرا و بتخفیفه لغة واما بُبُرّ فی قوله الخ ببَرّ بفتح الرا من بَرِدن بضم البا والرا بالترکیه ایلتمک فحذف البا والرا فصار بَرد و بَرش والامر ببَرّ بفتح البا للفرق بین الامر من بریدن و بُردن من المعتبرات انبر انبره الکلوب والکلبتان

المجدوع مستفعلن فاعلات مستفعلن فاع مرتین

دیدن ج همواردی و هم دخی یکسان

کس بر ابن قصیح اورسه دی سندان

هم دخی خایسک چکیج تیشه کسردر

درسه دی چوبایی اهم اکه سوهان

طاغ دینسه دی شخ کریوه بلک در

کوه کخس کوه طاغ اوریج کوهان

اولدی طمان آلدرم ترم غنوه

شبنم چه بر طمان عرش کرزمان

هم دخی رخشنده در یلدرینجی

هم دخی تابان درداخی درخشان

برم قرغو وطمان الضبابة وهی سحابة تغشی الارض کالدخان

الجلید والصقیع والسقیط والضریب

بخنو بخنوه بخنونه شامل

کوک کورلک ویلدرم یلدرم یلدرم

الضبابة الربابة اللهاک طمان

کرزمان بمعنی آسمان یعنی السماء والرقیع والبرقع والخضرا وعند البعض العرش خاصة بفتح الرا المهملة بعد الکاف والزای المعجمة الساکنة علی وزن تکلدان وفیقی مه و خرشید با برجیس و بهرام زحل باتیر و زهرا

کرزمان همه حکم بفرمان تو رانند که بزد هر ترا دست فرمان

ونقل شمس فخری فی معیار الجمالی علی وزن زعفران وانشد هذا البیت

باد باقی سایه تعظیم او تاکه باشد نام ولوح کرزمان حلمی

رخشنده من رخشیدن بمعنی المضیء واللامع مخفف من درخشیدن

تابان اللامع والبراق صیغة مبالغة من تابیدن

درخشان صیغة مبالغة من درخشیدن بمعنی اللامع والبراق

درباقتن بمعنی الفهم والادراک بالترکیه اکلمق وبشمک قلبت الفا با فی استقبالیه فصار دریابد و دریابنده حلمی

بیچ امر من بیچیدن بمعنی اللف بالترکیه طولمق و بیچ طولاشق و برشی حلمی

قوله بنوش و بیاشام امران من نوشیدن و آشامیدن بمعنی الشرب و ماضیهما نوشید و آشامید بمعنی شرب ومضارعهما نوشد و آشامد بحذف الیاء فیهما بمعنی یشرب و امرهما نوش و آشام بترخیم الدال فیهما بمعنی اشرب قوله بیا بمعنی کل اتما ذکر استطرادا واشتق خوردن بالترکیه اوتمق یازمق و خوار و بالترکیه یمک ایچمک و خریدن المتی ستمق دفروختن المتی صاتمق المتی والعلاقة توضیع تحت ایچ ونوش وبیاشام علی التسویة

ولا توضیع بیا تحت بیا احمد العصر

معنی ده در باب خوش اکله دیکدر

هم زه وزاد دول دوش یون یوش یان

بکلم چاین صن بیچ خم شد اکلدی

اکر کزو یوز جوز زودی بکردان

بکمز بیچ کنی ویچ بنوش و بیاشام

قونغ الن میزبان قونغه مهمان

میوه یمش میوه طول خربزه قاون

بایله تا واوریم هم اوله تاوان

قس اوی کاشانه در کاخ در کوشک

چرده غه وعمران دی و هم دخی ایوان

مونسه دی غمکسار دردشه هم ددرد مونس

ایوان بفتح الهمزة معنده دیجرداق وادطره سی وروواق که عربجه وادکنک سقفیدر نعمه الله

غمکسار بمعنی الانیس دیا بترکیه او کمدی غمکسار رحا وکورلک بمعنی آنیس حلمی

غمکسار ایشی وجوله الانس وبار وکمستن وکسشتن لغتلندن وصف ترکیبیدر غم اوزجیا دیمکدر نعمه

دم نفس و همدم ایش صوکه دی پایان

خرقه ژکو ارقه پشت بیل سپاندر

آب روان دی آقر صو به روان جان

من بن و بهمان من کبیله در صباغ

اولجکه پیمانه دی عهد ه دی پیمان

اولدی گران و سبک اغر و یینی

دختر قز کران هم اوجرازان ارخص

صوور نیبک صولجان نه اوله چوکان

یووه لغز طوبجغز گویک غلطان

ژاله صوده بیلان تلغغه دیرلر

هم دخی طاغرجغه دیدیلر انبان

گران بکسر الکاف العجمی یحکی علی معنیین الاول یعنی الثقیل والثانی یعنی الغلا — حلیمی

چوکان بالفارسیة الخشب المعوج راسه وهو الذی یضرب به الکرة عند الملاعبة یقال له بالترکی چوکان — سروری گلستان

[illegible]

بالحفظ

قوله بهمه اي بكل ما يدب على الارض وپروردگار بمعنى المربي وهو الله سبحانه وتعالى وهمت بمعنى است ونگهبان بمعنى الحفيظ
والضامن ومعنى المصراع الله تعالى مرب يربي جميع العالم ورازق يرزق جميع ما يدب على الارض وحافظهم كما قال سبحانه وتعالى وما
من دابة في الارض الا على الله رزقها اي غذاؤها اللائق من حيث الكلي ومن حيث لا يصال اليهم ويعلم مستقرها اي محل قرارها في
الاصلاب ومستودعها اي موضعها في الارحام وما يجري مجريها من البيض ونحوها كل من الدواب ورزقها ومستقرها ومستودعها
في كتاب مبين اي مثبت في اللوح المحفوظ فالله سبحانه خالقنا ورازقنا وحافظنا في الدنيا والاخرة فوجب علينا ان نعلم ان هذه النعم
الجليلة من الله تعالى ونعبده ونشكره ونتضرع اليه تعالى ونتوب من الذنوب ونستغفر ونتوكل عليه في كل الامور وذلك لا يحصل الا بمرشد
كامل يذلك ويرشدك ويعلمك ويؤدبك وهم الرجال الواصلون الذين لا تلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله تعالى وعن الصلاة وايتاء
المهر بكسر الميم الشفقة وبمعنى الشمس وخريف اول ... بفتح الميم يار ولور ونديري قدس سره هذا الرمز بقوله يار اوله دائم سكا همت مردان

والياء للنسبة
نفس الكلمة

اي الرجال الواصلون اعلم انه ينبغي للسالك شيخ مرشد
مرشد ليخرج الاخلاق السيئة بتربيته ويدخل في طريق
الصوفية الذي سيذكر ومعنى التربية يشبه فعل الفلاح الذي
يقطع الشوك ويخرج النباتات الاجنبية من بين الزرع وشرط
الشيخ ان يكون تابعا للرسول صلى الله تعالى عليه وسلم بان يكون عالما
لان كل عالم لا يصلح له وايضا لك بعض علامته على الاجمال حتى لا تدعي
كل عالم انه مرشد فنقول هو من يعرض عن حب الدنيا وحب الجاه وكان
قد تابع لشخص بصير حتى يتسلسل متابعته الى سيد المرسلين صلى الله تعالى عليه
وسلم وكان محسنا رياضة لنفسه من قلة الاكل والشرب والنوم
والقول وكثرة الصلاة والصوم والصدقة وكان بمتابعة الشيخ
البصير جاعلا لمحاسن الاخلاق له سيرة كالصبر والشكر والتوكل واليقين
والسخاوة والقناعة وطمأنينة النفس والحلم والتواضع والعلم والصدق
والحياء والوفاء والوقار والسكون والتأني وامثالها فهو اذا نور
من انوار النبي صلى الله تعالى عليه وسلم يصلح للاقتداء به لكن وجود
مثله نادر اعز من الكبريت الاحمر ومن ساعدته السعادة يجد شيخا
كما ذكر وقبله الشيخ وينبغي للسالك ان يحترم الشيخ ظاهرا وباطنا
اما احترام الظاهر فان لا يجادله ولا يشتغل بالاحتجاج معه في كل مسئلة
وان علم خطاءه ولا يلقي بين يديه سجادته الا وقت الصلاة
فاذا فرغ يرفعها ولا يكثر نوافل الصلاة بحضرته ويعمل ما يأمر الشيخ
من العمل بقدر وسعه وطاقته واما احترام الباطن فهو ان كل ما يسمع
يقبل منه في الظاهر لا ينكر في الباطن لا فعلا ولا قولا لئلا يتسم

مهر گنش داخي بل مهر ومهپاره
ساوي ويوريدر دوه جي ساربان
گوي دخي گنبد ريوش داخي بيوشان
نيفه در انجا طوني نقاسي نافه گرنان
قامو به تلايجي وصيقلايجي در
بهمه پروردگار همت نگهبان

مفتعلن فاعلات مفتعلن فاع

يار اوله دائم سكا همت مردان

قطعة العشرين من سبع وعشرين في بحر
المنسرح المكفوف المحذوف مفاعيل
فعولن مفاعيل فعولن مرتين

بالنفاق وان لم يستطع يترك صحبته الى ان يوافق باطنه ظاهره ويحترز عن مجالسة الصاحب السوء ... الطريق الصوفي
فنعمة ذكر الله تعالى وشكر على نعمائه وخدمت وطاعت كما قيل طريق ما خدمتست وايثار وجود الا نكه وقناعت
اي الاكتفاء بالقليل والرضا بالقسمة وتوحيد اي تفريد الحق وهو ثلثة اقسام الاول توحيد الافعال والثاني توحيد الصفات
والثالث توحيد الذات وتوكل وهو الاعتماد على ما عند الله تعالى والياس عما في ايدي الناس وتسليم وهو الانقياد هركه درين
صفتها موصوفست بحقيقت درويشست اي صوفي اگرچه در قباست اما هرزه گوي بي نماز وهوا پرست وهوس پرور
بست ارد در بند شهوات وشبها روز كند در خواب غفلت وكسان اخرت بخورد هرچه در ميان آيد وبگويد هرچه بر زبان
آيد رندست وعيار اگرچه در عباست بيت اي درونت برهنه از تقوي وز برون جامه ريا داري پرده هفت
رنگ در بگذار تو كه در خانه بوريا داري كذا في گلستان وهذا كمال التقوي يحصل بخدمة الشيخ العالم العامل والمرشد
العاقل الكامل وكذا قال قدس سره يار اوله دائم سكا همت مردان

قوله روش اسم مصدر من رفتن بالتركيه گدش والياء للوحدة النوعية في محل النصب مفعول رو وروو
امر من رفتن قلبت الفاء واوا والتاء والالف مستقبلاته فصار رو وور وروند ثم رخم الدال فصار
امرا فاعله فيه عائد الى من من شانه ان يخاطب من الذكور والاناث وترا لك مفعول له غير صريح
لبايد وهو مضارع مشتق من بايستن حذف الشين من مستقبلاته فصار بايد وبايند فاعله ضمير
مستتر فيه جوازا راجع الى روش ودر يستعمل على اربعة معان الاول الباب والثاني اداة ظرفية
بمعنى في والثالث لتحسين اللفظ والرابع امر من دريدن ووصف تركيبي مثل پرده در وهنا
الثاني ورستاخيز وكذا رستخيز بلا الف يوم القيامة اشباه وصدقنا والمراد من روش الجد والسعي
بالاعمال الصالحة ليلا ونهارا في الدنيا اذ هي مزرعة الاخرة لان العبد يدخل الجنة وينال مقصوده
بتفضله سبحانه وتعالى ولطفه بسبب الايمان والاعمال الصالحة والعبادات المرضية كما قال سبحانه وتعالى
ان الذين امنوا وعملوا الصالحات كانت لهم جنات الفردوس نزلا فمعنى المصراع يقول اعمل عملا
صالحا في الدنيا واجتهد فيه كي تفوز به مقصدك في الاخرة واترك الذنوب كلها
اذ هي تفضحك وتخزنك يوم القيامة فالاعمال السيئة سبب للحرمان مثلا الغلام الغير البالغ اذا
ارتكب بالفعل الشنيع المعلوم يحتمل ان لا يجد السعادة في الدنيا والاخرة اصلا مع انه غير مكلف
فما تقول فيمن ارتكب الصغائر والكبائر وهو مكلف كما قال الشيخ قدس سره گورمية هيچ سعادت
يوزن اوغلان كه اوله حيز يعني مخنث وحيز بالحاء الحطي اصله هيز بالهاء الهوزية اذ لا يجي الفارسية
كلمة اولها حاء حطي واما ما استعمل بحاء حطي فهو منقلب اما من العربية او غيره من اللسان او تحريف
من العوام لكن بعض الالفاظ شايع في الفارسية بحاء حطي ولذلك جيء به في بعض كتب اللغة كما لها
اي هيز وحيز اجانة الحمام ثم استعملا استعارة في الغلام الذي يعمل فعلا شنيعا لجامع بينهما كما لا يخفى
وهنا يجوز بهاء هوز وبحاء حطي لكن بحاء حطي مناسب اذ نزل المصحف الحيز بحاء حطي منزلة التركي
في بحر الرمل الذي سيجي بقوله حيز ما بوندر ... خانون دني الخ نعوذ بالله تعالى
من شرور انفسنا

چه بالكسر استفهام عن غير چینه دوزی که دانه چنندن اوله
ذوي العقول عيا اسدی بیت نباشد سوی چینه
كان او عرضا آهنگ باز نه تیهو سوی کوشت

بد اندیش بر اندیشدن بمعنى التفكر آید فراز وفی نعمت الله چینه خوصله یعنی قوش قرصغی
وصف ترکیبی بمعنى الحسود وقوش دیدکلری قوش قزاغی که انده دانه جمع اولور
قوشن اول دانه یه الدوب طولدورور دانه دوشر چینه
دیکدر ودانه معناسنه نعمت الله

خودبین وصف ترکیبی بیندن
کورمك خود بمعنى کند وجواد زفت بفتح الزاي العربية نعمت الله
بقافیه دو ذوبند حلیمی یومری ومدور ودرشت وغلیظ
زفت بضم الزاي العربية بمعنى معناسنه بیت بر تو بر بزرگ ابش
البخيل بيت باغطای شیخ جوانت تازی جنت شنابش وزر
ابو اسحق راد بجروکان حکمت چوکا وکاهل زفت
ممسك شمار ذ ابز زفت

نعمت الله قیر بردن قتین زفت درکه تلفات اید رلر قار نقطلندن مایاله ایل الشدر
اطبا محققون بویله تحقیق اتمشلردر اما ارباب لغت قره صقز معناسنه نقل
ایدرلر وشعرلرده استعمال ایدرلر کمال اصفهانی بیت بر مدح نور زینه
شدم عمر تا زنین برد در کهنت چو شیر شدم موی تا چو قیر

نعمت الله پرند بفتحتين وكسرتين بمعنى الفر ...
دیبه دیبا ودیباج کز فتح کاف عجمی ایله ابرشیم قز لفظندن تعجیم التمشدر
اطلس ... یا فتی لفظی اندن تعریب اولنمشدر حلیمی
تیره بولانق وقرانکو شیخ کمال خجندی
کر نبینم رخت از طرة مشکین چه عجب نکت بالنون اقچاچی ...
در شب تیره بخرشید نتوان کرد نکت ...
مرد بضم الميم وفتح الراء وسكون الدال نکت بالکاف العربي ...
في معناسنه وشیخ ولغتنده
مرس بمعنى آس نعمت الله
صکره قلم معناسنه
استعمال اولندی شمس فخری جای دهد نظم فلك سلك سلاطین
شاه هند کانی بود واسطه سلك تا فرق آب سیه هش در برانام
درعهد وی آن کو دو زبان باشد چون کلك نعمت الله
شیر الاسد الغضنفر الليث کفتار فتح کاف عربی ایله
الشوق ... سرتلان ضبع معناسنه ...

چینه قوش یم چینه دخی قوجی تخن چین
حسود اولدی بد اندیش اوزن کورجی خودبین
یغون زفت بخیله دکل زفت ویلی زفت
تدر قیر دی تیره بولانق توز ابین
پرند ابرشمه هم دی دیباج ایپک قز
کوزل خوب اوله زیبا ولی زشت اوله چرکین
نه در طاغ ارکجی نالک قلمج کلک قرو اوزم
مویز اولدی وقوز کوز دخی مرد نرسین
دخی ارسلنه گفتار دنور ضم تلمنه زونه
دنیوز دلکوبه هم ناربین قریوزه کتام آین
دخی قوتره دی زور دخی در وکنج دور

گنج بضم الكاف العجمي اوج معنایه کلور اولا غنیمت
وثانیا معناسنه اکثر بود رکه اخرنه بالتورب کوری برلر
ثالثا قوللان ودیدکلری جا نور که بیان اسکی در ثالثا
سنکه غیر معناسنه حلیمی
عزنی جایکاه شیر دعا رجایکاه کرکت وکفتار کنن ...
جایکاه فهد

کورن کور تون
طاغ اشکی قبر کرن

خوشه ازکمك وبغدای باشی وخرمانك
سالقمی وکوکمن بربرج درعرجیه
سنبله دیرلر حلیمی
نان اتمك وخورش اسم مصدر در من خوردن
بمعنى بیش ونانخورش قتق بمعنى الادام
حلیمی واوراسیدر
فربه بفتح الفاء وسكون الراء وكسر الباء وسكون
الهاء الاصلية بمعنى السمين سروری

قوله دلا دل الفؤاد والالف الساكنة اللاحقة في اخره علامة النداء مثل
شاها وخدا وغدا وسرورا ويستعمل في مقام الاستغاثة والندبة كما قال
مولانا سعدیا دردا وحسرتا که عنانم از دست رفت دستم بمی رسد که
بکیرم عنان دوست وچند ترجمة واعرابا في بحر الرجز وهو مخاطب
اولدی الملك لخ وفربند مضارع اصله فریفتن بمعنى الخداع والدكر
قلب الفاء باء والتاء والالف في المستقبلات فصار فریبه وفربند والتا
في ترا ضمیر منصوب مفعول فربه ورا علامة المفعول وفربه بمعنى
سمین فاعل فربه والجملة ابتدائية وشیرین بمعنى اللذيذ والمراد
من فربه الدنیا ومن شیرین لذائذها والمعنى يقول اي فؤادي كم خدعة
تخدعك الدنيا وما فيها من اللذائذ الشهوانية الذين جها تخدعانك
عن العلم والعمل والكمال فالدنيا تصير المرء وتعميه وتحيره بلا دليل
كما في تعليم المتعلم فالواجب لنا ان نترك الدنيا وما فيها من اللذائذ
الشهوانية والشيطانية ونحصل علم الحال ومعرفة الله ذرة من
المعرفة خير من كثير العمل كي ندخل في زمرة المحسنين وجهم الذين
لهم اعمال صالحة واخلاق حسنة وتفضل على الفقراء والايتام
قال سبحانه وتعالى في سورة آل عمران واحسنوا ان الله يحب
المحسنين اي احسنوا باعمالكم واخلاقكم وتفضلوا على الفقراء والمراد
من محبة الله تعالى لهم ارادة الخير بهم كما في تفسير ابي السعود وقد
اشار الشيخ الى هذا بقوله ورش علم وكماله ايده ارساكه تحسين والمراد
من العلم علم الحال ومن الكمال معرفة الله تعالى ... او الكمال
... او التعب في الدنيا مذموم ... بلي الفقر ... الفقر
بحر الرجز اصله مستفعلن ثمان مرات وقد يطوي جزء الاول والثالث
فصار مفتعلن ويخبن الثاني والرابع فصار مفاعلن وسمي بحرا
مطويا مخبونا وبيته على ما اورده جامي قدس سره اي زتو کوه کوه
غم بر دل مبتلاي من خیمه زده خاطرت جز جز غم
جز بلاي من الفرد

ارق طاغ اشلکی کور دخی کوردر سین
کیه اولسه طلو التون دنیور کیسه برزر
کر اولسه چنق التون دنیور کاسه زرین
دیکل سالقمه خوشه دخی ازغه توشه
قتق نان خورش اولدی دیکل یکبه یه فربین
کوکل نیچه بز الدی سنی ... طاتلو
دلا چند فریبد ترا فربه وشیرین
مفاعیل فعولن مفاعیل فعولن
ورش علم وکماله ایده ارساکه تحسین

قطعه احد وعشرین من پنج وعشرین في البحر الرجز المطوي المخبون
مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن

تحصیل بها قوله ایده رسا که تحسین یعنی في الاخرة اذ التعب في ...

قطعه بیت یکم در بحر رجز مطوی ومخبون
هیچ ... بغمه ... الله حسن
معدن اکرچه تیره در چون ... حسن
مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن
طبله وخنبله رجز اولدی روان ورواسته

40

مجموع اللغة في هذا البحر ٤٥

شانه طرق بیش بروت هم سقال آدی ریش در

ریشه سجاق درر دخی برت باش آدی رش در

چیره یکن دی کسنونه زیره وچیره توش در

بالی آرینك چو توش درر دیکی دخی نیش در

کوز قبغینه پیله دی برطلو در کید وقیغ

توش تپای و باش سر ارتغه تعینی بیش در

قوبرغه دم دی زیخ اربك نیم یارم صرم دول

صو صفوری یشی ندرکله کاو میش در

خایه بیضه دابه باد کیند ارقسی کوز خو کوزنشت

کوسه وسائل فیه کوسج و بلمه ریش در

مشتلغه دی مژده و مزد کریی دونم کریی

کریی بفتح الكاف العجمي وفتح الراء دونم كلمسي
مزد مشتری یعنی یلدز یا و ثواب وکری کتوانه

١٣

ذره آري ريزه اوفق يك وذره بر قريندر
رونق فر داخی دیرلر لیته بیر ولی سیر
فلقنه دیرلر اونی بابی قوجقجی آدی کمش در
طیمغه دیر رستن بتمکدر دیمه پرورش
زاهد پارسا دیکل مذهب ودین کیش
آلتوسوار و مرتبه پایه پیاده در پیا
صلح ایتمکی سه پایه در هم داخی سیخ شیشدر
ایمن آب خوشکوار آید آتکه تشنه است
بودر ایو سکیجی صوکله اوکه صوصمشدر

مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن

علم وکمال ومعرفت عارفه اوزکه عیش در

قوله این اسم اشارة للقريب بالتركي بو ولفظ است رابطة يرتبط بها المحكوم بالمحكوم عليه والرابطة في الفارسية تتصل بآخر المحكوم به فلفظة است اذا اتصلت بساكن الآخر وصفا او اسما لا يحذف الفها لفظا وخطا واما اذا اتصل بمفتوح الآخر تثبت الفها خطا واما لفظا فيجوز حذفها واثباتها خبر مقدم واب الماء مبتدأ مؤخر والجملة ابتدائية وخوش بالواو الرسمية على قافية آتش بمعنى على معنيين الاول بمعنى الجودة بالتركي يخشى والثانية اسم المرأة وههنا الاول وكوار من كواريدن بمعنى الهضم وخوشكوار وصف تركيبي مرفوع على انه صفة آب وآيد مضارع من آمدن قلبت الميم بادي استقبالاته فصار آيد وآينده وههنا اضراب او صيغة المضارع وامر الغائب دولعد في الفارسية وآن اسم اشارة الى البعيد فاعل آيد وكه ادات بين الموصوف والصفة وتشنه العطشان صفة آن وآنست ترجع واين اشارة الى العلم والكمال في البيت السابق واب خوشكوار ماء الحياة بمعنى العلم والكمال كالماء الحياة شبه به لجامع بينهما وهو التشبيه اذ هذا سبب لحياة البدن وذاك سبب لحياة الروح مؤبدا وتشنه العطشان والمراد ههنا المريدون الاخذون العلم والمعرفة من المرشد الكامل والمعنى المقول هذا اي العلم والكمال كالماء الحياة فلينبغي المريدون وليأخذوا من المرشد الكامل كي يكونوا عارفين بالله سبحانه وتعالى اذ العلم والكمال والمعرفة زين للعارف وسبب للحياة الابدية والحياة السرمدية وحكي عن عبد الرحمن المصري قال غسلت ميتا فاردت ان اغسل ازاره فشد ازاره على نفسه فقلت احياة بعد الممات فنودينا ما علمت ان من عرف الله تعالى لا يموت ولذلك قال الشيخ قدس سره علم وكمال ومعرفت عارفه اوزكه عيش در والعارف من لا يشغله شاغل عن الله تعالى فظرفه عليه ولذلك قال عمر رضي الله تعالى عنه لكل شيء معدن ومعدن التقوى قلوب العارفين العلم

وهذا البحر الرمل المثمن اصله فاعلاتن ثمان مرات الا ان العروض والضرب بقصر في اكثر ابياته ويحذف
في البعض ويخبن غيرهما سوى الصدر والابتداء فانهما سالمان وبيته بيلا بالاورده جامي قدس سره

نازنيني وترا نيست سر اهل نياز نظري كن زسر ناز دلم را بنواز
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلان

مجموع اللغة في هذه القطعة

قطعة بيت و دو وزن در بحر رمل مثمن مخبون محذوف

قطعة الثاني والعشرين من سبع وعشرين في بحر الرمل المثمن
المخبون المقصور وبعضه محذوف فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلان

بزغه دوزه دي جوزه بلجه نسنه يه چيز
لوله وزاتره دي جنوله حب وبوله بشيز
صنيره جرك دينلر دخي سركين تنكي
سيد كوچه جيني ديرلر هم داخي كنبز
غنده اوريجكه دي صاري آري شيخ وشتوه
او تكولك خوشنبه وكلبه نهم استنبره ستنبز
كاركاه اولدي دكان جنبره اخچه دكل
يائي باف اولديسه جلبها دخي كرباس غمه بز
پيشه دي صنعت بيته شبستانه دكل

للمصنف
دوزه بالزاي العجمي بتراي كه نغمانه بانيشور خفاف بيت
بر لبها آندز آويزد زلفش چو دونع انر را ويرد بدانش

حليمي
يوله شيز بيت اسدي همي تا بود جان توان يافت چيز
چو جان شد نيرزد جهان يك پشيز حليمي

جمين وجاسين من غرائب المثنوي بيت بلبلاز اجاي مجز بيد چمين
مرجعل را در جمين خوشتر وطن چمين وكنيز نجاست معناسنه در
واحد هما اخري معناسنه استعمال اولنور

للمصنف
غنده بفتح العين اورمجك وبالضم العنب الاصفر
غنده بفتح الغين المعجمة اوريجك شمس فخري
حسود در كف او بار محنت
بود همچون مكس در دام غنده
وعند البعض اوريجك دكلدر بودر كه عقرب
بزرد رصقدوغي اولدور رنكي اوريجكه
بكزر اما اوريجك دكلدر وصوقدوغي
عرجه حباب دير لر كانك فتحه سيله
افصحدر والكسر ...

شتوه شستوه

كاركاه بالعربية دكه دكان دكاكين سعد الادب

شبستان بالتركي بيت ايك ولفظ ستان يستعمل في ارادة المكان مثلا
شهر يرنه شهرستان بزارستان طاشلو يره سنكستان
طاغلو يره كوهستان قوقولو يره بوستان دير لر

كمال پاشا زاده

الامثلة المختلفة

رويد بروود رويدن رويدن روين نرويد هنوز نرويد نمى رود
كيدر كيدي كيدر كيدي كيدرمش او كيدي كتمش زمانك نمدر كتمز

نرود هراينه نرود برود نرود نرو نرو رويدن كاه التاه رويدن
كيتمز البته كيتمز كتسون كيتسن كيتسن كيتسن كيدجك زمان كيدجك

يكبار رويدن يك كونه رويدن روين كك رويدنه برووا روين تر زهي رويد
بركره كيتمك بر نوعه كيتمك كيتمه كك كيتمكه مخصوص كيدجي كيدجك تعجب كيتدي

امثلة المطردة من الماضي

مي رويد مي رويدند مي رويدي مي رويديد مي رويدم مي رويديم
كيدي كيدرايكي كيدر ايكز جمع كيدرم ايدم كيدر ايدك

ومن المجهول

روين شد روين شدند روين شدي روين شديد روين شدم روين شديم

الامثلة المختلفة

گويد بگويد گويدن گوينده گويده نگويد هنوز نگويد نمى گويد
نگويد هراينه نگويد نگويد مگويد بگو مگو گويدن گاه آلت گويدن
يكبار گويدن يك گونه گويدن گوينده گك گويدنه بگويا گوينده تر زهى گويد

الامثلة المختلفة

آيد بيايد آيدن آينده اينده نايند هنوز نايد نمى آيد نايد
هراينه نايد بيايد نيايد بياي نياي ايندن گاه الت آيدن يكبار آيدن
يك گونه آيدن اينده گك ايدنه بيايا آينده تر زهى آيد

الثقوب والاكواث والقفص الثيتي

معنیسی کفش و درفشک بری باشمق بری بیز

هم ابرانه کلاهه دی کلاه و تیز نیز

کله صاغ اولسی سر زندکی کسکن دفی بیز

قرغیه زاغ دی دام آغ و بناغ ابلک اوجی

بند باغ زاغ طغ و باغ لبستان بالیز

بر بوریش یوریم بستا که قباسنده کرک

رو بی رو که ترا باید در بستا خیز

فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلان

کورمیه هیچ سعادت یوزن اوغلان که ولد خیز

قطعه الثالث عشر من سبع وعشرین فی بحر الهزج الاخرب المقبوض الاهتم ازل مفعول مفاعلن مفاعیلن فاع

قطعه بیت سوم در بحر هزج اخرب مقبوض اهتم و ازل

مفعول مفاعلن مفاعیلن فاع

الخرب هو حذف المیم والنون من مفاعیلن فیبقی فاعیل فینقل الی مفعول

العلل فی هذا البحر الخرب والقبض والسلامة والهتم والزلل

الهتم اجتماع الحذف والقصر فی مفاعیلن فیبقی مفاع ثم حذف المیم وهو الزلل فیبقی فاع

مجموع اللغة فی هذه القطعة
٢٢

تکک حمله یعنی آت سچرادی عربجه شوط وطلق دیرلر حلیمی تکک حمله ودیب معناسنه دخی کلور عربجه قعردر وغایتدر وقوینی
بورینی منقار معناسنه وبلمک علم معناسنه وتکیدن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبیدر مثلا بادتک واسب تک بیل وات سچرایشلو
واسمک اخرنه اولاشرسه ادات تشبیه اولور ماه تک کبی یعنی آی کبی احمد الفقیر

بار یمیش والاکل والثمر والفاکهة ویوک حمل معناسنه وکره مره معناسنه وشوط معناسنه مثلا یکبار دوبار بر کره ایکی کره واذن باریدن وبعض
ترکیبده صفت دخی اولور اشکبار کبی حلیمی

بار	بار	بار	بار	بار
حمل	ثمر	مره وکره	اذن باریدن	صفت اشکبار کبی

کاک ماوراء النهر لغتنده ارد یک اولور مرد معناسنه وکوزک ببکی
عرب دلنده انسان وپارسی دلنده مردم لفظی بو ایکی معناده
مشترکدر حلیمی

خفه ولمرک سعال معناسنه بوغمی اسم مصدردر تر

کاک	بکمش داخی	ولیک بک	تکک بیخ
فاع	مفاعیلن	مفاعلن	مفعول

لرش بفتح اللام وسکون الراء وبالشین المعجمة فی اخره بمعنی سیلی یعنی طپنجه
وبالسین المهملة بمعنی زخم وعند البعض باعده جا افرک
معناسنه مستعملدر شرح

چلد عربی نقل الجیم المعجم یعنی بعجم وچابک وچالاک فارسیان نزلا منزلة الترکیه
شهرتها فی الترکیه ولذلک فسر لفظ چلد به شرح

شکرف بیوک وآلو ومحتشم تعرالمعنه شکاف یارق وصیغهٔ امر و وصف
ترکیبی موشکاف کبی وچهره نشلی ابریشم حلیمی

مغاک بضم المیم بمعنی الحفرة وبعض المعنی
بالترکیه درک تعرالمعنه

کو بفتح الکاف العجمی بمعنی الحفرة بالترکیه چقور وبالکاف العربیه بمعنی الشجیع
والبهادر مخفف من لفظ کاو وبالکاف العربیه وبعض بزرک ومحتشم
من الکسب مختصا وبعض النقد بالترکیه بوی

تکک حمله وقعر اوزم تکا کیدر تاک
هم رز در اوزم چبغی پرتقدر چاک
پیرق دخی برگ درآغج یمشی بار
کوک بیخ ولیک بکمش داخی کاک
بوغمی خفه کردن اولدی سیلی ور لیس
چلد اولدی لغتده چابک وهم چالاک
هم ژرف درک شکرف اولو کاف شکاف
دی بارهٔ گو چقوردر داخی مغاک
یوک بار دخی یول اوچ کره سه بار
تاج افسر سرتاج وزاج اولدی زاک
اولکه اولدی اپو وطغرو اکا نه قورقو

ژنی بو اولوب ... نحو ... تاج وزاج حلیمی

انکم

آنکه شد نیک و بد است اوراچه باک
مفعول مفاعلن مفاعیلن فاع
دولتلو اوكم عبیدن اوزن ایده پاك

القطعة الرابع وعشرین من سبع وعشرین فی بحر الطویل
السالم فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن مرتین

فریب الدین اولدی فریبیدن الدمع
کشی جاپلوس ایتمك ندر بغنی یلدمق
کشیدن در چکمك کشادن در اچمق
لغنده بمنکیدن قبقوب طوطلدمق
غنودن اویرغنمق بومق بخسبیدن النوم
بنابالش نهادن سر خوابیده دغی یصدنمق

قطعه بیست چهارم در بحر طویل سالم
فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن
بو بحر طویلك كامل اولان بیت ای بولسه اوزون
سوزدن
که بحر لطیفه ودو لو دیشنه
جهنه سعادت بارحکند ودولتلک اوزون

بیت
چکویم نگارینب که با من چها کرد
قرارم ز دل برد با صبرم جدا کرد

مجمع اللغة فی لغة فارسیة
۲٤

قوله فریب بمعنی فریفتن بمعنی الخداع
جان فریبدن
قوله فریب بمعنی قریفتن شمس فخری
فریب اسم مصدر من فریفتن معناسنه در
ایام بعدل خسرو رستم مهابت
دروزکار رزق فسون است و باز دید
وصفنده امرو ومصنف ترکیبی
تشکیل العرب حلیمی

تکمیدن
بضم المیم الترکی
علو وله تنحی ونکرنی بعنی دفع به وعدد ترکه دانی
والباء زائدة لتحسین الالفاظ قد یاتی بالضم تشفیه للکاف
کن الکتب بالضاد

قوله بابالش البا حرف الصلة و بالش بمعنی الراس و سر بمعنی الراس کذا
قوله نهادن بمعنی الوضع
بالبن بمعنی الوسادة و نهادن
انوری
غنودن و غنودن از غنودن نعاس معناسنه
برفلک قرت ملك تو کو بیاکر آرام
طفلیست در اغوش ازینی غنوده
حلیمی

ستعد بالترکی
لازم بالترکی
جاپلوس بالطبیعة الحیلة
در دستالی صحره ودولکه
تربیه بجیدار دولکه
عربه نیز ضلیمی
حلیمی
کما قیل بالبیت الرابع

قوله آن اسم اشارة فی الفارسیة للبعید کذاک فی العربیة مبتداء وآن للقریب کهکذا فی العربیة و که فرو شد
فعل ماض من شدن من افعال الناقصة اسمه فیه راجع الی الملك رالیه و نیك بمعنی جید منصوب علی انه خبر شد
وهو مع ما عمل فیه مرفوع خبر المبتداء والجملة اسمیة ابتدائیة و راست بمعنی المستقیم معطوف علی نیك واو
ضمیر منفصل غائب کهو فی العربیة ومدلوله شیء مبهم واصله اوی حذف یاوه و را یفید ما یفید لام الجار
ای له یعنی حرف تعلیل او ادات الصلة بمعنی البا وحرف البیان والفظ چه بالکسر استفهام عن غیر ذوی
العقول عینا کان او عرضا و باك بالبا العربیة بمعنی المبالات علی طریق استفهام الانکاری والمعنی
یقول الشخص الذی کان جیدا او مستقیما و مطابقا احواله و اقواله الی الشرع الشریف هل له مبالات
فی الذنب والاخرة ای لا مبالات له ولا خوف والمراد من کونه جیدا کونه متصفا بالعبادات القولیة والفعلیة
ومن کونه مستقیما کونه تابعا علی اقرار بوحدانیة الله تعالی وحقیة رسوله کما فی بحر الغریب ذی جوره یرلح متشرعا
بالشریعة المحمدیة ومجتنبا عن جمیع ما نهی الله سبحانه و تعالی ومکتفیا نفسه عن ما لا یعنیه فی الدنیا والاخرة
ومن اتصف بهذه الصفات له دولة الدنیا والاخرة کما اشار الشیخ بقوله دولتلو اوکم عبیدن
اوزن این باك یعنی دولتلو اوکم عبادات قولیه و عبادات فعلیه ایله متصف اوله و عیبدن اوزن ایده
پاك و هذا طریق الاولیاء الذین قال الله تعالی فی حقهم الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون
ای لا خوف علیهم من هول الاخرة ولا هم یحزنون ای لا حزن لهم من الاهل والعیال فلا تکن مصرا علی الاثم
ولا تعتمد علی حیاتك ومحنتك حافظ می گوید پنج روزی که درین مرحله مهلت داری خوش
بیاسای زمانی که زمان این همه نیست بر لب بحر فنا منتظریم ای ساقی فرصتی دان که زلب
تا به دهان این همه نیست زاهد ایمن مشو از بازی غیرت زنهار که ره از صومعه
تا در مغان این همه نیست
لمحرره

قوله بمعنى الجيد آزمن دخان روح الحيواني وابو الجن وبمعنى الغم والمراد ههنا الاول وانت
مر تفصيلا في اخوشانه طرق والتقدير براست ازجان اتو للوزن واين مر دكفتار بالضم بمعنى الكلام
ويستعمل بمعنى التكلم واكر ان بمعنى حرف الشرط وحي ادات حال وكني مضارع مخاطب وبا وربمعنى
التصديق والتقدير با ور كردن حذف للوزن والمراد من الكفتار المشار اليه قوله كيني اصلو لقد دربح
والمعنى يقول هذا الكلام جيد من الروح ان تصدق وفي هذا الكلام تنبيه الى المشاورة في الامور كلها
والمراد من كون هذا الكلام جيدا من الروح كمال مدح المشاورة واذا الانفراد بلا مشاورة مذموم جدا
يهلك الروح الا ترى ان الله سبحانه وتعالى امر رسولنا صلى الله تعالى عليه وسلم حيث قال سبحانه وتعالى
وشاورهم في الامر ورسول الله صلى الله تعالى كان افطن من جميع الناس ومدح سبحانه وتعالى الانصار
حيث قال تعالى والذين استجابوا لربهم واقاموا الصلوة وامرهم شورى بينهم ومما رزقناهم ينفقون
قوله تعالى وامرهم شورى بينهم اي ذو شورى لا ينفردون برأي حتى يتشاوروا ويجتمعوا عليه وكانوا قبل الهجرة
وبعدها اذا حزبهم امر اجتمعوا وتشاوروا فوجب علينا ان نشاور في الامور بالعلماء والعقلاء واصحاب
التجربة ونجتنب في حق المشاورة من الشبان والغلمان والمجانين وقليل الفكر وكليل الرأي والاعداء
وقد اشار الشيخ هذا الرمز بقوله كيني اصلو لقدن دراني اصلوية طلبني كذلك مجنو لقدن دراني مجنونه
طلبني جاهل لكدر اني جاهلة طلبني وقس عليه هذا

تم

كزيدن انتخاب اختيار اجتبا اصطفا
بركزيدن حمدنا

بكنمك پسنديدن كزيدن اوتلامق
سرايدن ايرلامق بشريدن اوتمق
چسبيدن دورطمق بكمك خوردن واخمك
فزيدن مكيدن هم بغزيدن اكرتمق
شتابيدن ايومك درنكيدن اكلنمك
دخي فنجا وغلطيدن كزنمك يوالنمق
بريدن دراوتلامق هم آغشتن اصلامق
شدن ترزباران بمعنى بغمور دل اصلنمق
نه ازجانست اين كفتار اكرمنيكني باور
بوسوزنكيدر رجاندن كرانيد رسك ايشمق

فعولن مفاعيلن فعولن مفاعيلن

خوردن بيك مصدر الكل مقابله الاورتيه حلبي
فزيدن فاتحي زيرا كه نزه لفظندن تصرف اولنشدر وجم فرسنده اوغرمجوري
سولمك بضم العين المعجمه تعرابه
شتافتن اصلة شتافتن قلبت الفا بالي مستقبلة
فنجا كزيمك ...
غلطيدن يوالنمق ...
چريدن بفتح الجيم وتشديد
ستني كفتا ...
فعولن مفاعيلن

کسنی اصلو لقد نذرا نی اصلو یه طنمق

القطعة الثامن والعشرين من سبع وعشرين في بحر متقارب سالم مسبغ فعولن فعولن فعولن فعولان مرتين

رحم آفاجی کبیر و فانی اغجی غوش فعولان مسبغ

اغج دالکن خو لید ر بوم بیقوش فعولان

مر ریا و نه یکی کونه دی دی دونه دی

دوال اضراغی کنجه یه دوش و یر ندوش

دونک جامه خواب اولدی عریان یالنجی

دراغوش کن موج قوجاق اولدی اغوش

سمک خلم دردا فی بیچه بور ندر

قفا جیره قلق دبد ر بنا کوش

قطعه بیت ونجیم در متقارب سالم

بکا صحبن اسن لب ایکی ارو بکی عنبر ترسیح غالب بو

فعولن فعولن فعولن فعولن

تقارب جو اولدیسالم عروضی ایکی ایکیه بولور

وهذا البحر المتقارب اصله فعولن ثمان مرات الثاني العروض والضرب سبع نیکبوت

فعولان بیت زیجا ر دو بیت قیلجای ایکی دنبان تار توختی خاطر ازبان

سولانا جامی مع کتب العروض

فعال با جزء مصراع الاول العروض وفعال با جزء الثاني الضرب

مجمع اللغة في اللغة العجري

غوش صاغ اغجد کرسازو و زر لا ستعمال البرار

وادی و وزر حلبی

قولو دراغوش کن در بغوبغ طرفیه واغوش بالمد قوجاق قوجاغه صفت اولدیغی ابدی

دار بربیغ خرمه معاسنه واغوب خیبرال لقطعه اسم مصدر و وصف اکبیدر

دکن ارماضر من کردن والمفر انفج حلبی

سمک خلم در الخلم بکسر الخاء المعجمه ویجوز بالفتح بالترکی سمک کو ا بی یجا طادر

بفتح القدس قوجان

دي كربي به چيزي وميمون كپي
هم اهو كيك طوشنه هم دي خركوش
بمك خوار دي سير طوق روزه اوروجه
اودك موزن اولدي پنج اولدي پاپوش
اچي طوتمه ديو فرسايي ديرلر
خرد عقل دي اولي كنمه بيهوش
طوقنمق دراسيب آشوب اوركو
اورش رزم ورفتي غوغا خلالوش
فرشته سروش وادب اولدي فرهنگ
دلوه دي ديوانه هم داحي مدهوش
صليبو دينسك دي رها كن دي تن زن

اسپير بالامالة بمعنى الشبان اما بالكسر الصحيح فنوم حليمي

ديو شيطان وفرساي اسم فاعل من فرسودن بالتركية آشنمك واشندرمك لازم ومتعد تستعمل بهذين الوجهين زيدت الالف والياء مكان الواو فيقال فرسايد وفرسايند وحذفت الواو والياء احيانا فصار فرسد وفرسنده حليمي ملخصا

آسيب بالمد الفتنة عطيمي آسيب بر يره يان باشمق كلمك اسم مصدردر صكره زحمت معناسنه شايعدر حليمي

آشوب اوركو ايل بريره قارشورمق وهر نسنه نك بر بريره قرشمه سي وحركتلنمسي ودكزك بشقولنمسي واشفتن لفظندن صيغه امر وبعض تركيبلرده صفت وجهي استعمال اولنور حافظ
فغان كاين لوليان شوخ وشيرين كار شهر آشوب چنان بردند
صبر از دل كه تركان خوان يغمارا حليمي

خلالوش غوغا وغلبه واواز وغلغل وديري وقودي كه خلق اراسنده وشعر خواروشي ديرلر خلالوش ديرلر اما الامله شايعدر حليمي

سروش الملك وفرس ايلرينك اون يدنجي كوني حليمي

خلالوش مشغله واواز صحاح عجم

دينسك

قوله بكويم مضارع متكلم من كفتن بمعنى القول قلبت الفاء الفتحة واوا من مستقبلاته وزيدت الياء فيما بعد الواو فصار كويد وكويند وفاعله فيه عبارة عن المتكلم وبتو بك والخطاب بلمن من شانه ان يخاطب وكفتنيها جمع كفتني زيدت الياء في اخره لان المصادر الفارسية اذا جمعت لقصد الانواع زيدت الياء بعد النون مثل دانستن دانستنيها وشناختن وشناختنيها وكفتني كفتنيها مفعول كويم وتو انت مبتداء وبنيوش امر من نيوشيدن بمعنى الاستماع والتسمع والباء زائد وفاعله فيه عبارة عن المخاطب والجملة خبر مبتداء على تاويل مقول في حقك بنيوش ومقول القول ابيات استاد خدمت الخ والمعنى اقول لك يا من الق التسمع وهو شهيد انت استمع واتبع والمراد من الاستاد المرشد الكامل والمراد من الخدمة ان يباشر فيما امره ما لم يخالف الشرع القويم وان كان امره مخالفا للشرع فيدفعه المريد احسن دفع اذ لاطاعة للمخلوق في معصية الخالق وان يوقره ويعظمه فمن توقيره ان لا يدق بابه بل يصبر حتى يخرج لما فيه من رعاية حسن الادب وتعظيم المرشد قال سبحانه وتعالى في سورة الحجرات ولو انهم صبروا حتى تخرج اليهم لكان خيرا لهم حتى اي لكان الصبر خيرا لهم من الاستعجال لما فيه من رعاية حسن الادب وتعظيم الرسول صلى الله تعالى عليه وسلم ومن تعظيمه ان لا يباشر الكلام عنده الا باذنه وان لا يتكلم كثيرا والا يمشي امامه الا للدلالة وغيرها مما بين في الكتب المعتبرة احمد الفقير

جنيوش با موحده نك كسريله نونك سكونيله وبا وحطينك ضمه سيله واشباع واوله وشين معجمه نك سكونيله استمع معناسنه در

شرح تحفه لعطفي

دينسك اينسم اول هم دي ميان خاموش
ديا ين سكا ديجكلرمن اينشت
بكويم بتو كفتنيها تو بنيوش
فعولن فعولن فعولن فعولن
ايت استاده خدمت صقين اولمغل لوش

القطعة السادسة والعشرون من سبع وعشرين في بحر
المقتضب المطوي فاعلات مفتعلن فاعلات مفتعلن

هم بريدن اوجمق دوهم دا اوجمق اولدي
دوزخ اولدي طامو آدي كشت ولدي اكين كشت
انجيل آدي انكليون بت پرست پوته طبوجي
هم تلبيه هكليه درهم كنشه اولدي كنشت

قطعه بيست وششم در بحر مقتضب مطوي
يا ركا نغزارم اكر كوزا جيلديغي نظر خرم اولور جان وكوكل مدحن ابريشم عجم
فاعلات مفتعلن فاعلات مفتعلن طي ايدرسه مقتضبي نيوزا كا احسن

بيت
بكذر اي نسيم صبا صبحدم بطرف چمن نكهتي بيار از ان كلعذار غنچه دهن

بكسر الباء بمعنى جنت وبهشت جامي يكيب البدفراه
اصل المقتضب مفعولات مستفعلن مفعولات مستفعلن مرتين
وانما يسمى مقتضبا لعدم انتظام التلفظ في اجزائه كذا في كتب العروض
بكسر الكاف العربي زشت الكاتبة ايضا
قافيه سنده صيغه ماضيدر مصدر معناسنه دخي استعمال اولنور حليمي
بريدن بفتح الباء العجمي بمعنى طيران يجوز دوزخ جهنم
بتشديد الواو تخفيفها حليمي سقر سعير هاويه
كنشت بفتح الكاف العجمي بالتركية اولمق معناسنه در
بيري ... بعني برحالدن انتقال ايتمكدن عبارتدر
كينونة معناسنه استعمال اولنماز حليمي
بت الصنم واللات والعزى
بت ضم بايله اول صورته كه دوزرلر برلر بيلان
بكري بوطيرلر وبر سبيل استعاره محبوبلره اطلاق اولنور وبرست بي
پرستيدن بمعنى العبودية والتعبد وبهنا وصف تركيبي اصلي پرستنده
بت حليمي ملخصا
مجموع الكلف في هذه القطعة ١٥

انكليون بفتح الهمزة تركيا الجنة برمعتبر كتابدر
دبر قاشدركه بري ودرلو ركي دار ودر دورلو دورلو
محكلودر وانجيل معناسنه دخي كلور حضرت عيسى
عليه الصلاة والسلام نازل نعمة مند

سنج بضم السين معناسی ویزا التنین فازلوب قلعه لره یول ایله کلری نقب وشنجه مثله
نعمة الله

رنج شول یوزلی یره دیرلر که طیرنجی اولوب اوزرنده شی دیبر ممکن اوله اصلنده رنج وجادن مرکبدر یوزیری دیمکدر غلبه استعمال ایله الف حذف اولنوب فرلغه وزلفک کندوسنه اطلاق اولنور زلق عربیده دیبرلی و سرچک معناسنه مشهور اولمغین رنجی انک ایله تفسیر ایتدی
فرخج خبل بلشت معناسنه رانک فتحه سی و خانک سکونی و آخرنده جیم عجمی ایله و غایت زشت صورة نعمة الله
حلیمی

سنج دریالی زلف تحج اولدی رنج و فرخج
چرکن و چپل دخی دیی چرکنه خشوک دریشت
کالسر دریا شکه اول ازل نه بازو پ
خواهد آمدن بسرشت دیی تخت هر چه بسرشت
فاعلات مفتعلن فاعلات مفتعلن
طبعی و تلبیعی در آدمک نهاد و سرشت
المقطع الخامس من بحر المنسرح ... فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
جاه منصب جاه قویی راه یول
گاه صاین که دخی کاه مرول
قین انا زن باد ذربل نیوی ایلا

نهاد اصل و بنیاد دیدن که ترکیب و جبه دینیلور و نهادن لفظندن صیغهٔ ماضی و مصدر معناسنده دخی استعمال اولنور حلیمی
سرشت طبیعت و سرشتن لفظندن صیغهٔ ماضیدر حلیمی
سرشت مزاج و طبیعت و جوی و عناصر اربعه نعمة الله
الطبع ما یکون مبدا الحرکة مطلقا سواء کان لها شعور کالحرکة الحیوانات او لا کحرکة الافلاک عند من یجعلها غیر شاعرة والاحجار والطبیعة ما یکون مبدا الحرکة من غیر شعور کالصورة الحجریة التی یکون مبدا للحرکة الهابطة من غیر شعور
شرح دیباجه

قطعه بیت هفتم در بحر رمل مجزو محذوف
هر که خوب اخلاقه موصوف اولا — دولت کونین اکا معطوف اولا
فاعلاتن فاعلاتن فاعلات — وزنی بودر چون رمل محذوف اولا

بیت
ماتم ام از باز دو روز نم آتم — زین کنه تا زنم شرمنده ام
جامی

جاه بالجیم العربیة لفظ عربیة بمعنی الاقبال والمنصب حلیمی
چاه الرکی والقلیب والجب لغه
چاه بالجیم العجمی قیو که صولو اولسون فقط معناسنه کرک صوسز اولسون که الجیه غلط ملولدور
راه السنن والطریق بذهب صراط زراط سبیل سرب شعب سمت نهج مقدمه ادا
ونجیدر لری جمیس ایدرلر حلیمی
گاه کاف عربیله صمان تبن معناسنه و کاه سان و کاهیدن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبیدر و گاه کاف عجمی ایله دورت معنایه کلور اول وقت معناسنه تا نیا تخت وسند ثالثا قیو بحی یوستر رابعا اسم زمان و اسم مکان و مناط فعل در کرزگاه و تختگاه و دستگاه کبی حلیمی
زن مادر اصلنه ماد زن قدم زن للضرورة و بالعربیة حاوة م
مجمع اللغة

اغل ... در اوزرنه ... ایله فرزند اولان کره در یکلری ... و جع نعمة الله
نقد ما الادب
اوغل دخی قز و ولد معناسنه ... اکثر استعمالی ... اوغول معناسنه اولور ... صمی
تغلیب البالی ... بو ... قدم ... العربی الغبیر
خشم نفرج انگاره دفع و کبر ... الغضب ... الکاف الفارسیه ادر ... ایکین خشکین ... فاء ... لطف
خشم نفرج انکار دفع
... لوامیه استعدادلر نعمة الله

بنگه قین اته پیوزن پدر
منکه خامه تول قرلوپ نی در زفرزند اوغل
کوکوداماد دور اباش بول
خشمگین طیره شیره در طول
اوغل اوغلی در نبیره کو پری پل
دوله در قاصرغه یلکن باذبان
انجکه پستان دی چالقوبی ستان
حالی پش دوشاب بکمز خواب دوش
کبک کیکلک بیره کیک و پب یپش اللغ
چکره طیلده کفلوا تمک نخفره
اره جغجوکف کلاش و هم کره

دوکزلر آغی در تشدیدله و تخفیفله اولنور حلیمی
الصداد — الصداد

نبیره اوغل اوغلی که ترکیبده ... اولمغله ... بد ... نعمة الله
ستان ارقه ... اوزرنده ... و یا ... ستاده ... اخر زغن چلیاخ
پیش پیشیر ... البا البحر ... بالی ... و بالعربیه ...
دوشاب ... او قیو ... معناسنه ... دوشن ... و ... ایله ... حلیمی
خواب ... التحقیق ... مع الالف ... تضعیفندر ... حلیمی
اره اتلکنده در ... فقیله ... لبیاو ... ببکه ... معناسنه ... ایکی ... اصلانیده ... نعمه ... اینجه ... در ... دیر لر ... مند شرح ... ابد

یوزه هم بدفوز اغز اوردزم
غصه وقیغو ترنذ هم نژم
طورمق اولدی ایستادن کاستن
اولدی اکسلمك وقلقمق خاستن
هم رستو قرتغ سیما بدر
زیوه جکك جزر اکت سرخابدر
دیدبان کوزجی طنق در هم کواه
صیغناجق یره دیدی جای پناه
دیبه تارك دی تادك داخی نیز
دی قجاجق یره هم جای کریز
تاش در یوزده جغت هم دامغول

کاستن اکسلمك نقص معناسنه قلبت السین هاء فی مستقبلاته فصار
کاهد وکاهنده حلبی
ایستادن کدرکن طورمق بالمد ویاشرلفند مستقبلاتنده الف
دوشر ایستد وایستنده اولور حلبی
جزر الحب ازی خیارات خیار زیات معدمه الادب
سرخاب سرخاب سرخاب سرخاب
نکارقزنجه ال آبی تبریزده بر یراثنا انقدقوشی
سرخاب انقد دیدکلری قوشدر وتبریز شهرنده بر تفرج مکانیدر حلبی
تادورت معنایه کلور اولا ادات غایتدر حتی معناسنه ثانیا ادات تعلیلدر
ثالث توقیت ایچون کلور رابعا قات دیمک اولور یك تا دوتا سه تا
دیرلر برقات ایکی قات اوچ قات معناسنه حلبی
نیز حرف عطفدر دخی دیمك در وینه معناسنه وطون نوانه
کریز کریختن لفظندن اسم مصدر وصیغه امردر ووصف ترکیبیده
حلبی
تاش بهالدرکه یوزده جودلعو نلر ایدرلر وشریك معناسنه مثلا
خواجه تاش وسبقتاش دیرلر یعنی خواجه ده وسبقده
شریکلر دیمکدر وبر ملکت ادیدر نو الله

اوردر زانو در وطوبق بژول
جشن بیرامدر بشی لالنك در
هم سنجی سیکی ومفصل بنك در
قورقلو ایسه دی کار سهمناك
بلجق الینه جکلری صندوغه لاك
یرغ صوبندی کوزن اولدی صغن
خاك توده اولدی طبرا قدن لغن
اولدی آوردن کنور مك رنجیش
دوکمك وقجمق دورر بکر نجیش
ماجی بالان آسیب در اشتلم
عربن در طنیغه دی سنب وسم

آس اسمك توبا معناسنه اسم مصدردر ومصدر نوع آسا كشيدن ديرلر و بكدش معناسنه دخي كلور مانند مرادي مثلا آسا
وعنبرآسا واسودن لفظندن امردر وبعض تركيبلرده وصف دخي استعمال اولنور روح اسا
ومهمان آساكبي حليمي پوشيده من پوشيدن ازتمك وكيمك بمعنى المخفي والملبوس

استمك آسا وبرقه اكمك
كزلو دربوشيده بوسنده چرك
ايقوده جورلدمق اولدي بخست
هم شكسته وصنق بتون درست
مهره بونجق مهره هم والا ونم
تاو وحقمق سوخته آتش زنه
كاسني كوننك ويوزلك سند
هم وتيره كوملك وقوش يوريشند
غلبه انبوه وقصبي انكشد
آوه درنخچير وهم برجي دژ
طرلادي خست ونالي اغني شست

بخست والتقدير بخست كردن بخست اوپري اوم قورلمق وكذا بخستن والمستقبل بخسد بخسن
شكسته من شكستن صنمق كسر معناسنه قلب السان نوناني المستقبل حليمي
فصاره شكند وشكننده بري كسنيدرلر ابكي اوزرنده جكاني حقوق
سوخته اسم مفعول وجزكاوكه بري كاسنيدرلر آتش يقرلر حليمي قتو ايدرلر حليمي
ديار آتشن بيورديك بويز كوزدن اوقيكا
سند وكذا سنيدان بيدرنك
سنده وكذا سنيدان بيدرديك بويزكوزدن اوقنكا حليمي
وتيره كسر ستقرني كه طبيبلر كنتكز ودرلر حليمي
وتيره كسر شقرني كه طبيلر كنكز ودرلر انبوهجي كورك حليمي
انبوه وانبه كور وديك اولور غلبه معناسنه وانبوه كي كورك حليمي
دخي كلور بيت خلق اكردبو
شست من خستن ياريلمق وصنجمق معناسنه صيكلر اروه وريغ بدار حليمي
خست آكه خار تيكل قوشلر انك الميه ياقلاوار اولورلر
شست ورت معناسنه كلور اوك اولاقي شعرلر انكوردر تانيا يوبك
وحبوبلرك زلفين اكا تشبيه ايدوب اوكا انترلر نانك الحبه ولطيف وتيزتر
برنعدن كرتني طوتجي بركه اوقلرن ستورن معناسنه حليمي
رابعا التمش

نيست يوق آري اوت درواره هست
سوتو بهر يكادر پوشو كمين
هم يوزك انكشتري قاشي نكين
پينه ينبغ هندوانه قارپوز
الكيدر بوزينه ميمون يار بوز بوزينه
دستار بنجن بلارك كوشوار
كوپه تيهو چل صغرجق قوشي سار
هم صوده يوزمك شناويدن دزر
هم خفي صنرمق تراويدن دزر
هم تباليدن اكلدا مكدرز
هم زنويدن سكلدا مكدرز

يعني بوزينه ميمون ايله بار بوزنينده مشتركدر اما بار عربيدر وزاي معجمه ايله
ميمون قرد معناسنه وبوزينه بار فارسيده وذال معجمه ايله
اريو رجبي معناسنه اصول الجمهم كرنجه وكركزه وكرك ابرنجن وايا قده
ابرنجن بلارك وخلخال اشتراز معناسنه اما فوله بجزه حليمي
كجاوه لكرنه ياري ابرنجن وبرلر خلخال معناسنه ولالك اخرنده
كوش قولق بمعنى الاذن وواراوات تشبيه ودرشته اولوركه قلاغه قور
كوشوار كوپه دينك اولور قعناب وارسيبي اما
اولور قصاب وارسبي اما حليمي زنوبلره بكزرشلرك اولو سي
زنويدن بكسر الزاي يا اولومق بعني الزهير ايله وقوردو وساير
مثلا آت اولومق بمعنى النهيق قيلانه اولومق بمعني الخرفره
الصحيح اشك اولومق بمعنى النهيق قيلانه اولومق بمعنى العوار شتر الجبرات
اولومق بمعنى الوعوعة قورد اولومق بمعنى العواء

بر

کوار دیدن سکرمك هضم معناسنه بونده صیغه امر کوار کلور و بعض ترکیبده صفت دخی استعمال اولنور حلیمی

مست ضم میله بعض شکایت ومنداوات نسبنه رلودیکدر دردمند اغرلو مستمند شکایتلو حلیمی

لفظ مند کلمه نك اخرنه لاحق اولور ذو معناسنه شامل

هم صر تموق خود کمار دیدیدر
هم سکوب قنمق کوار دیدیدر
مستمند ایکلو در لاغر ارق
تلخ اجی اکسی ترش غوره قورق
او قماشیدر خنور و باردان
قاب چجقدر او قلغو در واردان
اغلمق در دلیه اولدی زار زار
لابه یلوارمق اریغ هم نزار
خستکی در صیرولق در داغریدر
آصلمق آویخته در داوغریدر
یاتمق بولمق دیمك کفتن در

کفتن ایتمك و سویلمك قول معناسنه مستقبلاتنده فاء واو قلب اولنوب کوید و کوینده اولور حلیمی

سفتن دلمك نقب معناسنه مستقبلاتنده فا برنه نون دیا کتوررلر سنبد و سنبنده دیرلر حلیمی

هم دلك دلمك سفتن دررر
نقب دیمکدر شه دیمك اهبت شکوه
اولدی کرد ستانه بر طاغ کرده کوه
بادبیزن بادزن هم یلپزه
بی مزه طتسز خوطتلو بامزه
بوکلمك اولدی سکیزیدن سبوس
القیه دیرلر کوش در بنیحور
دنبه کون بردی کلنه زنبله
حبه دانه خوشه اولدی سنبله
الحقدق اولدی زغنك آما ارغ
اولدی کاکرمك وحی بالن دروغ

هم دلك

يقال للخيمة والچادر بالفارسية چادر الا ان الف چادر حذفت لتنزله منزلة التركي والخيمة
عربية وهو الكرباس وچادر الخمار الذي تغطى به النساء رؤسهن ومطلقا يقال
للكرباس الابيض چادر كالچادر شب وما اشبه لغة
چادر معروف خيمه معناسنه وهم عورتلر اورتنه برده كلريكه بورلا بيتخ چادر دركلك
مشهور در وروم ولايتنده ايكي قولونلي بزه كه اني اوله بر چادر ديرلر حليمي
تعمة البعد خيمه چادرجمع خيام وخيمات كلور عربيدر

دريا اليم والبحر والزخاف والعلم والخضادة والقمقام والقلزم

نعمة الادب
كنار وكنان فتح كاف عربيله قراك طرف معناسنه وكنار حالت وصلبلنده
دوتوجقدن كنايه اولنور اكرچه اوتكى معنانك جزئياتيندندر
اما ايكسي ايكي لغت عد اولنور حليمي

دخمه سنكه مقبره معناسنه بيت هر كرا رهبري كلاغ كند
پاي كمان دل بر دخمه داغ كند

فراخ بكسر الفا الكيك وواسع حليمي
بول معناسنه تركيب... الاصل ... يعني

ريشار وصف تركيبي ... يعني ... التركيب ابه
النصرة ويقال ... الوصف فصار يعني ... الترك
ريش لكن غلب الاسم على الوصف ... وانما
لغة
قوله بجيرا مرحرجن الذي ترفع بجر القلوب وهو قريب الدنيا ولد اكج وانما
اعاد قدس سره هذه الكلمة ليكون متقدمة للامر فان المعرف اذا اعيد
يكون الثاني عين الاول سواء كان معهودا او جنسا على ما عرف في النحو
وهذه الكلمة معرفة باعتبار معناه فلا تكرار فلا يجوز ان يقال في حقه الشيخ
قدس سره كرر ما كرر ... من عاب عيب ومن دعى دعا
ومن ... عليه
لغة

ايچ يعني پيه و قفردق خردوم
دوده اوبه چادر خيمه چيره
بكده شه هم تا و كل همزاد اكز
آبكير اولدي كول و دريا دكز
ايچ درون هامون يزي قير كنار
اولدي سبزه ديكن چاروب و خار
كورخانه دخمه دركيكش فراخ
هم چقل چاقل شغال و سنكلاخ
لوخ ساز اولدي مامي پيشار
بوبيل ابسال اولدي بلدر اولدي ...
هم جهيدن اوبلامق اوبلا بجر

بزشك طبيب آتنك وكتك قافيه سني استعمال اولنور
حليمي

قبرجق اكسلي ... قيندن اولسون وكرك ... ايد غليظ طبيعت وغ اتيكدنكه اولور
... مسلمانجيلرين كه كوزده چيقر ... جد ... ديرلر طبيبلر كتابلر
آبله ذكر اولنمسه آبله مراد در حليمي
... اولور وايكيجا ب دراز اعرابي

كوبله صو وزنج اولان قبرجق كه بعضو رنكاركين اولور
شولرده چوق كلور حليمي

كره كسر ... كاف عجمي ... اصلا ... دوكوم عقده معناسنه حليمي

نهادن بمعنى الوضع بكسر النون حذف الفه من مستقبلاته فصار نهد ونهنده حليمي

اوبجي نخجيرجي دربزشك و پلو ر الصيادي
كوزده آماس شش در آبله
تن قبرجوغي صو تكدر كوبله
كوبكجي دمه اولور در اينوه بيه
هم كره ويه يوموغ و دوكم كره العقد
انجمن آبستن و زادن ديمك
ديرنك و بوكلو طغرمق رنج آمك
هم درخت و شاخ اغاج داغي بودي
مي نهند قورلر نهادند در قومق
سر ولكند كشفش آكليه كنغ
لق وجي شال ايلاس و نكي نو جديد

دیوچه تحلیه ارباب لغت بونک اوزرنه متفق لردر اما شیخ اسمعیل
جرجانی ذخیرهٔ خوارزمشاهیده ارسال علق بابنده دیمشدر که
سلوکه خوارزم ولایتنده دیوچه دیرلر
حلیمی

پتوک البا زائده قلب الشین تا واوی استقبالیه نصار شود
وشوند حلیمی
پکذار البا زائده بضم الکاف العجمی وبذال گذشتن گذاشتن وصلی ونیک ... را الی استقبالیه
ویچمک معناسنه قلب الشین را ... حلیمی
نصار گذارد وگذارند ... ترکیبی نعم
فریاد رس فریاد بمعنی مدد ورس من رسیدن وهنا وصف ترکیبی

دیوچه اولدی سلک داخی زلو
یوشیغ پکذار قوبوغنز کلیو
پابرهنه یالن آیق بندکی
قوللق اولدی قاپی هم بارندکی
پس پرخیلی پس آیله اوله پس
پیش قالمدره فریادرس
هم طرو کادرس دینعوله بوجیغ
هم دخی الجوع والشدان اوجیغ
پیره بولید رطبرخون بخکلون
تو زجنوکه شیمدی اکنون وکنون
رشک کونی بشک تیغ برکستوان

رشغوله یعنی اوک وهرنسنه نک
کوشه سی واوی حذف ابدوب
بیغله دخی درلر حلیمی
الجوع لفظی والشدان لفظی ایکیسی بیله عطشیدا اوجی معنالرنه در
دیمش اما لغتلرده الجوع اوجاق معناسنه بولنیوب بلکه اوجوق
معناسنه لغات کثیره متفقدر نفس الامرده مصراع بویله اولدوغیجه
سماعه محتاجدر اگر مصرع هم اوجوق الجوع والشدان اوجاق
اولیدی لغتلره تطبیق قابل ایدی شرح محمد لطفی
طبرخون قزل سکوت که عربجه سبد طبرجا دیرلر وقره اغج که عربجه
بن دیرلر اما بوراده مراد اخر معنادرکه ناظم مرحوم بره بولیه دیکلمه
اولدیلر یعنی بر قزلجه بیشدرکه قوان ایلری بگلرینه بیرلر الحمد
بشک بضم البا الفارسی وبکسر با طلقارجی وبرنجه قرلعی
وقوزجی ساچ وقیون وکیچی قیغی نعم الله
برکستوان با موحده نک فتحه سیله وکاف ایله وسین
مهمله نک سکونیه وتا ونونک ضمه وواوک فتحه والف
ونونک اسکانیه فارسیدر تورکیده آت طونی دیرلر
شالات اوزرینه اورتیلان بساط ورخت وساز
وسلب والات گبی شرح محمد لطفی

کنون شمدی دیمکدر اکنون لفظندن تخفیف اولنمشدر
واوش معناسنه دخی استعمال اولنور ان شا الله
تعالی معناسنه در
نعم الله
برکستوان التجفاف والجوشن
بالترکی آت جوقلی وبالفارسیه ...
جنک کوننده گیرلر
آت چوقالی صحاح
آت طونی برکستوان خود اشوغ دیربان
نعم الله

خود واو اصلیه ایله جود بودفا فیه سنده تلفظ که دیبرون
اولور جنک کوننده بهادرلر باشنه
گیررلر وهر نقبه در نعم الله
یاورکسه یعنی الشجیع والکمی والبطل
رسته ارضراسی صنف الرجال ودیکلمه ودخی اولر ودکان لر صراسی صنف البیوت
والدکاکین دیرلر حلیمی
آهسته ارخون ودوکل اوزلکسنه وفور معناسنه حلیمی

آت طونی در خود اشوغ یل پهلوان
رسته وخنبر وخشوبنه ندر
ارضراسی قین انا قین اتادر
وارلق هستی در ربوسته در
اولشوغ یاب یاب اولش اهسته در
کوچک پستویی خاتون ستم
کوچ تفنک زبطانه کورک اولدی دم
بکر قز دوشیزه کالمرز کورب
عورت ونجم فلاخن درصبان
بوجه بالابوزیجی ولاله در
هم اویوق سندیه چینه الدر

بکسر البا الفارسی والجیم والراء
بفتح النا دیعنی النقب

پرنیان حریر چینی در که جرخلری ونقشلری اوله
بلا طوقنمش وبال ایله ایلنمش اوله حلیمی

شوخ کر وفنانی دیمکدر یوز مره کرکتور دیمک جرایکی بلیر دیمشدر
چرک ایله تازجه یعنی هرجه وسخ دیدکلریدر وسخ ترکیده یه کرمعناسنه
اولدوغی ظاهر اولمغله ترکی ایله تعبیر اتدی وباخود عربیده وسخ یه استعمال
اولنور سه فارسیده جرایله استعمال اولنور آنی بیان ایچون ترکین شایع
اولان چرک ایله تعبیر ایلدی تلخیص

چرک کرپاس معناسنه کلور ترکیبی تازجه وسخ دخی عربیده کرپاس
معناسنه کلدیکی کبی فارسیده جرکنه لک بعض مواضعده اول دخی تازجه
معناسنه در الخلاصه چرک وسخ تازجه معناسنه در تلخیص

منبلکده دنبه قویروق اکثر قوینده استعمال اولنور اکا تشبیه ایدوب
ادمه استعمال اولنور حلیمی

غلغلیج وغدغه یعنی قجقلق بروجهله که خنده یه کله یعنی ضروری کلمک غلبه
ایلیه شمس فخری دیده بدخواه ملکت دائما کریان باد تا که بر رشک
کودکان ز خنده آرد غلغلیج وکذلک غلغلیج وغلغلیجه

غلغلیج الدغدغة انگشت وغلغیج
وریشکوی کسی زدن
کرکدان بر مشهور جانور ادیدر کوسف
اولندی حلیمی

هم نیستان ور قشلو پرنیان
اولدی ناخنلو جهود اور عیان
تکمه زن نیز در چکرکه ور ملخ
شوخ کر ور چرک تازجه وسخ
دنبه قویرق شستمه پیرخنه کوک
نجه معیی ده نکنده در دیدیک
کچینک خارش ده خی اولدی زریر
صارلق هم یارجی اولدی وریر
کرکدان ابرج اولدی قیجی غلغلیج
هم سیاری ور اکراز ذوفلج
بنیده ور سوکت کز الغوش ور نهال الغصن

تازه

تازه وال اولدی وبویین تال کردن
اوته دارو دی سو سام کنجد ور
پسته فستق اکن هم سنجد ور
اولدی کهوان بشک لستر بوک
اند سوکند ور کروه اولدی بولک
ساو انکن ور سپید باوین ورک
دوک ایک پرو اولای پرخچ کلر
سرب قرشون شوره در جورق سرآن
شوی برکیم کور شورا جرا قدن اب
هم جوال تغار اوله بند ور وکرو
اسمی کرم اولدی وصوق اولدی سرد البرد

کهوان بشک مهد معناسنه کاهوان لفظندن تخفیف
اولنمشدر حلیمی

کنجد صوصام دیرلر
شیر روغن انک کنجندن
اولور حلیمی

لستر الثمین ودوی قوه ولا ابالی اولکسنه
پسته بنده وشاه نخجوانی ضم ها
عربی ایله تصحیح ایلدی حلیمی

کروه ضم کاف عجمی ایله بویک نفر معناسنه کاه اولور که
ایدوب کروه دیرلر حلیمی

کلاو درکه الجبته منسوب
تودرز حلیمی

سرب ضم را ایله جنک ور زنده وسکون را ایله ترب
ور زنده استعمال اولنور حلیمی

فتح الکاف العجمی
رغبات معناسنه
حلیمی

کاج سیلی اولدی کنج اولدی دلم
هم برین آه اولدی سر نشتم دریلم
محنت و اشکنجه اولدی پنج پنج
بوله عزم ایتمك براغ اولدی بسیج
هم نوا نغمه نصیب اولدی نوا
هم کشی کادراش کوچ کیا
خستکین ابسیم اول دیمك تلخ جلاب
زب کلز اولدی وصبانی اولدی یل
ازرابت کیم دورتدر معنی تاب
بری تاب آفتاب و ماهتاب
بیری قزمق بیری طاقت بیرسی

نوا بالفتح دولت وسپاه ورونق حال ودستان وعلم موسیقیدن بر پرده‌نك اسمدر ومجازا کرو یعنی طنبور واوج معناسنه وبهره وجکردك وطولی
نوشتی ور ساز آدیدر
تاب خالص ومجازا صافی معناسنه استعمال اولنور ومانند وشکل معناسنه
دازو ونی وقابنده بو یکت دشنه اطلاق ایدرلر مثلا بیل
دختر ببرو نشی کبی
تاب شعله معناسنه کلور وحرارت وپیچ معناسنه کلور وپیچ معناسنه
کلور وطاقت معناسنه کلور

زلفك

زلفك ایتمك القلوب بوکلمسی
هم کتابك اولی فهرست هم
بر حکایتك ادی زردشت ای ده دم
یار لب آچلمش اولسه لقفه دی
انکلب دولتنمش اولسه جفته دی
اولدی اسیر غم غرجه ضیمران
فلکده رنکینی ترکی همان
کوك کبی یعنی سپهر آسا سبزم
اولدی هم ریحان اوتمش اولدی شم
فام کونه کبی یعنی زرد فام
صاروش کل کونه کل کبی ای همام

تون گلخان شام اغاجی برخ در
کوتنك كرخ اولدی برز هم برخ در

معنی ده نادان وغافلدر لوند
هم دخی تعنیجی یوق صاغش اوند

لاف اوروب سوز چینمه یعنی بلند
هم یوز اولان حروف اولدی وسند

دی وداع ایتدی دینك بدرود کرد
حمله وجنك ایتمکه دیرلر نبرد

اویغو بیدار وعاشق گرم دار
هم خشن آهار ومحکم استوار

اینجه یول بنای هنجار در

هنجار بنای کرادوك ایله دیواری راست طوترلر شمسی فخری
معیار جمالیه ده یول معناسنه نقل ایدی حلمی مصنف اگرچه
دخی ایراد ایدودی

سالار نقیب ونائب وشحنه ورئیس لشکر اولکسنه تقرأنه

اولوت لشكر بشی سالار در
یاصلو چیلق سوکوار ومویش خوار

هم یوبنکش شبه دیرلر بردبار
اغلمق مویه دن افسانه سمر

هم برنج پنجی شبه در تحبه غر
هم دخی خشخاش اولدی کوکنار

هم بوکوکه کلردر سوسمار
هم خزینه اولدی کنجور ای پسر

اسیرجی کنه اولدی خوازه گر
ایکی کویدر راز ومرز ودربری

اول ولایتده که شهر یدر رهی

هم علم بر شهر آدیدر هم طراز
دی براغه آلت چلغویه ساز

لیزخور اندر زر در اصم لمع
هم بیوک کیز اولدی کرز اولدی جری

اسمک در خا بیاز و شامی کاتر
کر اوله منوس خرس اولدی اژ

اسلک تغبن اورته یایی آبی غوز
داخی فی الجمله دیمک در هنوز

هم فسوس اولدی دخی حیف ایلمک
داخی هزل و بیهده سوز سویلمک

جغز ایکی جر کلوجیان در هم دنس

چرک در بر شهر آدیدر هم طبس
هم منش طبع و سکالش حیله مکر

بوش کثرت یعنی جمع زید و بکر
پهلو بچه اولدی کوش رخش و وخش

بلخده شهر اولدی امی در درخش
تیغ کور شعله فروغ و هم لاغ

قارکو تیغ کنجه قارکوسی باغ
هم نغول اولدی درک داخی کزاف

بیهده سوز در عقلسز هم نشاف
زنت خفرنج و نشانه در هدف

قف در بر نوعه قاب اولدی جف

قاشده والنده چین آژنگ در
صقلغ وآواز خنبک طنبک در

هم تکالادر تغلتاق اولدی هنگ
قوت ودی شیوه لو نخوبه شنگ

داخی جرنک هزل اولدی چنگلوک
الی ایاغی اگری اولان تایسه خدوک

هم تبوراک ایکی تخته درکه خوش
بغلیوب چالملا دوبن اورکوده قوش

کوگجک وغلو خنبک غمناک در
ناوک اوقدر شنک اوقی هم ناک در

داخی نافرجام ودخی ناسزا

اول کسی اوله که لایق اولمیا

معنی جه توزیم وداخی نسریم
نرگسی دوشه بلم بیز کلیم

هم شخولیدن دررا اورمق صفیر
هم نکوهیدن پروب بخمکه ویر

هم دخی توزیدن وتولیدن نک
معنسی قازمق اکزمک بلک

هم نجالا جاننده آسون دنکل
براوایه اوجنه کانون دنکل

جنبر تابوندر بکمش خاتون دخی
بادوسهلر اولدی کیهان ای اخی

اول

سوزنی سوزنی یعنی غرغران
هم عشیره وقبیله دوده مان
هم طرنغمق بخیدن درر
داخی اورته قوش آدی بهمن درر
اوده مک قوللوغی توزیدن درر
صوغلیوب طغمق سپوزیدن درر
اولدی فرسودن بوزلب اسکمک
دخی شادروان درر بویک دوشک
طغنه پیغام برک اولدی فره
اولدی هر براسیده ارتقلق فره
داخی تیمک اولدی رویدن دخی

الخلاصه توزیدن اوچ معناده مشترکدر ارکک ودرلکدن ایکنجی بارتی اوچنجی قوتلو اولمق

سپوزیدن اصله سپوختن صنجمق ودورتمک ودیواره قرتمق مستقبلاتنده خازاته قلب اولنور سپوزد وسپوزند اولور حلیمی

شادروان سرای شادروان نقشلو دوشک شادروان اولور لکدا اوجه براغرلر شادروان اولور دوشک شادروان مثله سامی اللغه

پیغام بنه قتی پیغام جنک پیغام بهتان رسمه

فره بفتح الفاء وکسرها وبکسر الراء وسکون الهاء الاصلیه آسایش وخوش منش نعمت الله

فره بکسر الفاء وبفتحها وبکسر الراء وسکون الهاء الاصلیه عربیه وفارسیه آسایش وخوش منش وحراشدن زیاده لک وغالبلک وسایه معناسنه نعمت الله

اولدی روزیدن زلونه سنغبه دی
هم گرازیدن صلنمق برطله
برک ولوحاک عورتیدر واحله
شترین شترین کلکیدر تیرماه
گون ویرلر اولیولدر شاه راه
هم صوصزمق دزرهیدن کنطنه
وی چغلدویه وچای آوازنه
هم لویشه وزیواشه هم دخی
دوشغه دیرلر دوشاخه ای اخی
دروغ اوغلان طغورمق زحمی
کاغه ناوان بارن بلکل رشوتی

گرازیدن بضم الکاف العربی یا نازله صالنمق قرل تغبه وقلبجی نعمت الله

برطله بفتح الباء وکسرها برقلیل برک وقزل تغبه ساملالعه

شتر شترن شترین شترون شترونی ... زیرا تیر ماه ایکنجی اول ایکنجی ماه
تیرگوز آینه ویرلر ماهیک فارسی ... اشتراکی ...
اوزالتی لغت ... وذکر اولندی غفلت اولنمیه

زه بفتح الزای المعجمه وبکسرها اوغلان بردکی ... وسنرنبذی تاسعتاسنه نعمت الله ... رسمه

بارن رشوت بارن بیلاک بریا بارن جنت ...

اولدی بخشیدن زبون اولمق الکن
دمدمه آواز سله فرج زن
خمره بلغور شوربا سی کوجک
خمره اولدی خوبدی فرس دیدک
ماه کانه الملق اولدی خشکاه مجلس
صدر و فرزانه اولور دروفتگاه
یافه هدیان سوزکه اوله هرزه لو
هرزه سوز سوبلایجی درباوه کو
دیدلر باجیله اول زجنبره
ایتی النیشه اله بتمسر قره
اولدی خرخره معنع زهی زهی

دی الجی یازیب یعنی سبب
هم خدو ملک تکرملند رتفو
هم قتعدیر کورانک در رفو
کندر بله نبلغ معنیدی
اولدی کندوری و دستنبوری
وکلمه کل ابجد حساب ای همام
کم القدن یایه دک بربر صغیر
صایی یدن قافه دک اون اون اکله
قافدن یوز یوز صیلو غینه دک
چون حسابی ابجدی بلدک تمام
تحفه نک تاریخی بل ای همام

جمل کبیر

ا	ب	ج	د	ه	و	ز	ح	ط	ي	ك	ل	م	ن	س	ع	ف	ص	ق	ر	ش	ت
١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	٢٠	٣٠	٤٠	٥٠	٦٠	٧٠	٨٠	٩٠	١٠٠	٢٠٠	٣٠٠	٤٠٠

ث	خ	ذ	ض	ظ	غ
٥٠٠	٦٠٠	٧٠٠	٨٠٠	٩٠٠	١٠٠٠

62

بو حساب اوزره ایت بو مصرا عدن شمار

قلدی سندن شاهدی نو یادگار

فاعلاتن فاعلاتن فاعلات تاریخ شاهدی سنه ٩٢٠

بو کتابی اوکرن ایچ آب حیات

شاهدی یه هر کیم ایلرسه دعا

ایده محشرده شفاعت مصطفا

احمد الله واشکره دائما

اثر کلک بنده محب احمد بن یوسف

ضعیف و ذنیب فی سنه ١١٤٢

الهی استر عیوبنا واغفر ذنوبنا وکفر عنا سیئاتنا

ونرجو من القراء والنظار الدعا لحسن الخاتمة

Süleymaniye U. Kütüphanesi	
Kısım	Hacı Mahmud Ef.
Yeni Kayıt No	5454
Eski Kayıt No	